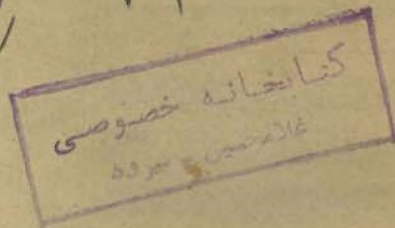


۲۴۹  
۹۰



~~۷۲۵~~ ۷۲۵



۱۲۸.۴۹



لله في هذا خلا الحسن مصفا العالم الفاضل المبدع

وَيَا لَشُعَيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدٌ بَايُنَ لَا يَحْطُ بِجَمْعِ نِعَمٍ عَدُّ وَلَا يَنْتَهِي بِضَاعَةِ شَيْءٍ إِلَى أَمَدٍ وَتَصَلَّى عَاسِيَةً  
 مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ الْحَسْبِي وَغَيْرُ بَيْتِهِمَا الْأَرْبَعَةُ الْمُنَاسِبَةُ فِي أَصْحَابِ الْقِبْلَةِ وَبَعْدَ الْقِبْلَةِ  
 إِلَى اللَّهِ لَقَدْ هَمَّ بِالَّذِي تَحْدِثُ الْحَسْبِي الْعَامِلَةُ نَظْمَهُ اللَّهُ بِالْقَوْلِ فِي مَوْجِزِ الْحَسْبِ  
 يَقُولُ إِنَّ عَمَلُ الْحَسْبِ الْأَخْفَى عَلَى سَائِرِ أَعْمَالِهِ وَرِشَاقَةُ نَسَائِلِهِ وَوَقَارَةُ رَدَائِلِهِ  
 وَكَفَارَةُ كَثِيرِ الْعُلُومِ أَيْضًا نَظْمًا حَمِيدًا عَنِ الْعَامِلَةِ الْأَعْلَى هَذِهِ رِسَالَةٌ  
 حَقٌّ الْأَقْلَامُ مِنْ أَصُولِهِ وَنَظْمُ الْعَمَلِ مِنْ أَوَائِلِهِ فَصَوِّفْ نَظْمًا مِنْ فَوَائِدِ لَطِيفَةٍ هِيَ خَلْقُ الصَّوْنِ  
 كَتَبَ الْمُنْقَلِبُ فِي أَنْطَوْنِ عَلَى فَوَاعِدٍ بَيْتُهُ هِيَ بُدُوُ سَائِلِ الْمُنَازِحَةِ جَعَلَهَا مُحَقَّقَةً  
 كَحَضَرٍ هِيَ كَعْبَةِ الْحَاجِّ أَنْ تُرَبِّكَ كَعْبَةَ الْكُرْمِ أَنْ تُرَبِّكَ مَعْتَمِرٍ الْحَرَمِ ثُمَّ شَيْخُ  
 لِسَانِي الْقَاهِرَةِ بِدَرْسِهِ الدَّلِيلَ الْبَاهِرَ شَيْخُ نَظْمِ الْقُرْآنِ الْجَلِيلِ الْمُطْعَمُ شَيْخُ الْعِظَمِ  
 وَالْأَقْبَالِ مُنْبِعُ مَخَارِجِ الْفَضْلِ وَالْأَفْصَاحِ كَرْدَابَةُ الْفَخْرِ وَالْكَامِلِ رَافِعُ أَعْلَامِ شَيْخِ  
 حَذَّ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ نَافِثُ بَابِ الْمَغْصُوبِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ جَمْعِينَ السُّلْطَانُ

السُّلْطَانُ

السُّلْطَانُ السُّلْطَانُ ابْنُ الْغَالِبِ السُّلْطَانُ مُحَمَّدُ بْنُ بَادِرٍ خَالِ الْأَزَلِ خَصْمُ الْعَالِيَةِ وَ  
سَيِّدُ السَّيْرِ لِحَالِ الْأَمَالِ الْبَلَّتِي مُحَمَّدٌ وَالْجَهْرُ الْفَائِي لَمَّا الْخَلْبُ بَطْلَانُ الْفَرَاوِ  
السُّفْطَانُ بَعَثَ الْغَرَاوِ فَرَضَ شَيْءٌ بَلِيغٌ أَنْ يَهْدِيَ إِلَيْهِ وَيَتَاهَلُ لَنْ بَعْضَ عَلَيْهِ فَمَرَّ  
أَرْشِيًا بَلِيغٌ مَتْنِي هَذَا وَهُوَ خَدَمَ ذَلِكَ الْبَابِ الْأَمِينَا السُّلْطَانُ الْبَرْبِ سَالَهُ أَوْ كَابِ  
فَانْ وَفَعَلَ حَبْرُ الْقَبُولِ وَهُوَ غَايَةُ الْمَأْمُولِ وَفَهَانِ السُّلْطَانُ وَتَمِيمُهُ خَالِ الْخَلْبِ  
وَرَبِّهَا عَلِيٌّ مَقْدُودٌ وَعَشْرُ أَبْوَابٍ فَقَدْ الْحَسَنَاءُ لَيْسَ تَعْلَمُ مِنْ كَيْفِيَةِ اسْتِخْرَاجِ  
الْمَجْهُولَاتِ الْعَدِيدَةِ مِنْ مَعْلُومَاتٍ وَخَصُوصًا مَوْضُوعًا الْعَدَدِ الْحَاصِلِ فِي الْمَادَّةِ كَمَا قِيلَ  
ثُمَّ عَدَّ الْحَسَنَاتِ الرِّبَاضَ وَفِيهِ كَلَامٌ وَالْعَدَدُ بَلْ كَيْفِيَّةً يَطْلُقُ عَلَى الْوَاحِدِ وَمَا نَالَتْ  
فِيهِ خَلِ الْوَاحِدِ بَلْ تَصِفُ مَجْمُوعَ حَاشِيَتَيْهِ فَجَرَّحَ وَفِيهِ تَكْلِيفٌ لِزَجَرِ شَيْءٍ وَلَا  
الْحَاشِيَةِ الْكُرُ وَالْحَيُّ لَيْسَ بَعْدَ وَأَنَّ الْفَتْحَ لَا عَدَدَ لِحَالِ الْفَتْحِ الْفَرْغُ عَدَدُ  
لِيُخْبِرَهُمْ وَأَنَّ الْفَتْحَ الْأَجْسَاءُ هُوَ أَمَّا مَطْلُوعٌ فَتُفْصِحُ أَوْ مَضَا إِلَى بَعْضِ الْأَجْزَاءِ  
فَكَرَّ وَذَلِكَ الْوَاحِدُ مَخْرَجُهُ الْمَطْلُوعُ أَنْ كَانَ لَهُ أَحَدُ الْكُسُوبِ السُّعْرُ وَجَدَ نَفْطًا  
فَاصَمَ وَالْمَطْلُوعُ سَاءَ أَجْزَاءَهُ فَمَامَ وَنَقَصَ عَنْهَا فَزَادَ وَرَدَ فَنَاقَصَ وَمِنْهَا بَعْضُ  
أَصُولُهَا ثَلَاثَةٌ أَحَادٌ وَعَشْرَانُ ثَمَانٌ وَفُرُوعُهَا مَعْدَاهَا مَالَا يَتَنَاهَى وَيَنْعَطُ  
إِلَى الْأَصُولِ وَفِيهِ وَضَعَهَا حَكَمُ الْهِنْدِ الْأَرْفَامُ السُّعْرُ الْمَشْهُورُ  
١٨ الْبَابُ الْأَوَّلُ فِي حَتَا الْقَضَاءِ زِيَادَةُ عَدَدِهِ عَلَى اُجْمَعِ وَنَقْصُهُ نَقْصُ  
وَنَكْرُهُ مَرَّةً مُضْعِفٌ وَمَرَّةً بَعْدَهُ أَحَادٌ وَخُصُوصًا وَتَجَرُّبُهُ بِمُسَابِقِينَ نَصْبِينَ

الأرقام التسعة المشهورة ٧٦٥٤٣٢١

يَا دُرَّةُ عَلَاءُ عَلَى اخِ جَمْعٍ وَنَقْصَةٍ عَنْهُ نَفْرًا

اخضر و تجرید بمسایین نصیف و



Handwritten marginal notes in Arabic script at the top of the right page.

Main text on the right page, starting with 'بما يشاء بعد الخا...'. It discusses mathematical rules and includes several tables of numbers.

Handwritten marginal notes on the right side of the right page.

Handwritten notes at the bottom of the right page.

Handwritten header text at the top of the left page.

Handwritten marginal notes in Arabic script at the top of the left page.

Main text on the left page, starting with 'البهي...'. It continues the mathematical discussion and includes several tables of numbers.

Handwritten notes at the bottom of the left page.



[illegible]

والعشر ونبسط الثلثين عشرًا وتمت العمل حصل ثلاثمائة وثاني عشر قاعدة  
كل عد بنصر في خمسة عشر وفي مائة وخمسين وفي ألف وخمسمائة على بنصر ابط  
الحاصل عشرًا مثلاً والواو واحد الكسر نصف مثلاً الصريح مثلاً لها اربع عشر  
في خمسة عشر الجواب ثلثمائة وستون او خمسة عشر في مائة وخمسين الجواب ثلاثة آلاف  
وسبعمائة وستون فاعلة في مائة وثمانين العشر والمائة مائة ثمانين العشر بعضه  
تربد واحد على الواحد في الآخر ونصير المجموع عنه تكرار العشر ونبسط الحاصل  
وتربد عليه مضروب الواحد في الاحاد مثلاً لها ثلثة وعشرون خمسة عشر ضرب  
الثمانية والعشر في اثنين ونبسط الستة والخمسين عشرًا وتمت العمل حصل خمسمائة  
خمس مئة فاعلة فيها اختلفت عد عشرتها مائة بين العشر والمائة بنصر عد  
عشرًا الاقل في مجموع الاكثر وتربد عليه مضروب احدى الاقل في عد عشرًا الاكثر  
ونبسط المجموع عشرًا ونضيف اليه مضروب الواحد في الاحاد مثلاً لها ثلثة وعشرون  
اربعة وثلاثين فرد على الثمانية السبعين بنصر واضف اليه السبعين السبعين عشر  
فاعلة كل عد بن مفاصل بن نصف مجموعها مائة بنصر نصف المجموع  
نفسه بسط من الحاصل مضروب نصف المفاصل بن مائة في نفسه مثلاً لها اربع عشر  
في ستة وثلاثين فاسط من السبع مائة ونضيف المفاصل في نفسه ستة وثلاثين  
ثم امساو اربع وستون فاعلة تدبيل العشر بان يثبت المضروب في اول العدد  
منه فوفد واحد ثلث السبعين الآخر ونبسط الماخون الصريح من جمل النسب











فان قلت قد كان من جملة ما  
في كتابه من جملة ما في كتابه

[illegible]

عنه  
وهم

وان اخصه فذلك جبر مجازي

کاشی عثمانی در مرکز بین احمد و محمد والی مشهد و اربع دیگر

حاصل ضرب ٧ في ٣٥٥ هكذا ٢٥٢٥ ١٢٦٥ ٨٤٥ ٣١٥ ٥٠٤  
 سبعة مائة تسعة عشر  
 وان شئت فقل ٢٥٢ ٣١٥ ٢٨٥ ٧٥٢  
 في البواقي السبعة وافق الثمانية بالنصف فاستبد بها نصفها وهو اقل والنصف  
 فاستقطف الثمانية توافق السبعة بالنصف فاضرب خمسة الثمانية والحاصل السبعة  
 والحاصل السبعة يخرج المطلوب لطيفة يحصل مخرج الكسوة السبعة من غير ايام  
 السبعة على الشهر والحاصل ايام الاسبوع ومن ضرب مخرج الكسوة التي فيها  
 حرف العين بعضها بعض مثل ايام الاثنين على الصلوة والسلام عربك فقال  
 اضرب ايام اسبوعك في ايام سيدك المقدسة الثلاثة في الخمسين والرفع واما  
 التجديد فيجعل القيمة كسوة ايام جنت كرمه من العذبة اكان مع القيمة كسوة  
 القيمة يخرج الكسوة من ذلك على وجه الكسوة الخمسين والربع لغير اربع وخمسين  
 السنة والثلاثة ايام ثلثه وثلثه وثلثه وثلثه وثلثه وثلثه وثلثه وثلثه وثلثه وثلثه  
 يجعل الكسوة صحاحا فاذا كان معنا كسوة اكثر من جنة فمنا على جنة فالحاج صح  
 والباقي كسوة في ذلك الحج فرفع خمسة عشر بعاثه وثلثه اربع الفصل الاول  
 في جمع الكسوة ونقصها ابو خنيس يخرج المشترك مجموعا ومضعفا ونقصه على ما  
 ان زاد عليه عليه فالحاج صحاح الباقي كسوة من ان نقص من الباقي وان ساوا  
 فالحاصل واحد والنصف الثلث الربع واحد ونصف السدس الثلث  
 نصف والنصف الثلث السدس واحد مضعف لثلاثة ايام واحد من الفصل الثاني  
 في تضييف الكسوة ونقصها اما التضييف فان كان الكسوة جافضا او مضعفا  
 الحج ونسب الكسوة هو ظاهر اما التضييف فنقص كل واحد ما في الآخر بعد اخذها





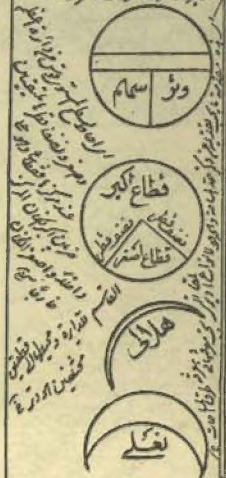


المثلث الى التمام الجول الرابع فاقسم سطح الوسطين هوسه على الاول هو خمسة وثلثون  
ثم اكرط اربعة هاتين فالحجم هو المثلث هو الثالث فاقسم سطح الطرفين هو عشرة على  
الثاني وهو ثلثه ومن هذا اخذ فوهم نفس السوال في غير ذلك فاقسم الحاصل  
على حده فدا باعظم المقع فاحفظه بالبار الرابع في استخراج المثلث  
بحسب الخطان فرض المثلث ما سعت له المثلث في الاول ونصه في استخراج السوال  
فانطبق هو المثلث وان احط اربعة او نصفه فهو الخط الاول ثم فرض اخر وهو  
المفروض الثاني فان احط احصل الخط الثاني اصاب المفروض الاول في الخط الثاني  
وسم الخط الاول والمفروض الثاني في الخط الاول وهو المحفوظ الثاني فان كان الخط  
ان زاد او نقص فاقسم الفضل بين المحفوظ على الفضل في الخط الثاني فاحفظه  
فجميع المحفوظ على مجموع الخطان يخرج المثلث فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
حصل عشرة فان فرضه في الخط الاول سبعة اربعة او ستة فالخط الثاني واحد اربعة  
فاحفظ الاول سبعة الثاني ثمانية وثلثه والخارج ثلثه الفضل بينهما على الفضل  
بين الخطين ثمانية وهو المثلث ولو قيل ان عدد زيد على ثلثه فخرج على الحاصل  
الخامسة فنقص المجمع خمسة اربعة عاد الى الاول فلو فرضه اربعة اربعة اربعة  
ثم اربعة ثلثه اربعة وخارج ثمانية فخرج المحفوظ على مجموع الخطين ثمانية وهو المثلث  
البار الخامس في استخراج المثلث العكس فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
وهو العمل بعكس ما اعطى الثاني فان ضعفه ودا فانقصه ودا فاقسمه ودا فخرج

او عكس فالحكم من بيان السوال يخرج الجول فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
على الحاصل الثاني ضعفه ودا على الحاصل ثلثه ودا فاقسم المجمع على خمسة وثلثون  
الخارج عشرة فالحاصل خمسة فاقسمه على ثلثه ودا فاقسم المجمع على ثلثه ودا  
ثلثه ومن نصفه الثاني العشر اثنان ثلثه السبعين او لو قيل ان عدد زيد على  
نصفه اربعة ودا فالحاصل ذلك ثلثه اربعة عشر فانقصه ثلثه السبعين  
لانه النصف من ثلثه اربعة عشر ثلثان ثم انقصه اربعة عشر ثلثه ثلثه اربعة عشر  
الثناع وهو الجول الثاني السبعين في المسألة او فدا ثلثه فصول مفصلة  
المسألة استعمل ما في الكمال المتكامل في المثال الواحد في الخط او ابعاضها وكلها ما كان  
خطا او امثال ربعه كذلك كان سطح او امثال كعبه كذلك كان جها فاحفظ  
ذو امثال الواحد في مسبقه وهو مفروض الخط والاصل بين القطعين هو المثلث اذا  
اخلى والتمام العشر وهو لا يقطع مع مثل سطح وغير مسبقه يركب في وهو غير  
وغير يركب في ولا يخرج ثلثه والاصل بين القطعين فخط مسبقه ما يقع الخط في  
عليه اي عدد عليه فان احاط به واحد يركب في ثلثه والخط النصف فخطه وغير النصف  
وذلك ان الواسع فاعدا كل القطعين او فوس من اربعة ونصف فخطه فان  
عندهم كنهان فخطه وهو اكبر واضع او فوسا عدها اربعة غير اعظم من نصفه  
فدا الى واعظم فخطه او مختلف فخطه ثلثين كل اربعة النصف فاهل على واعظم  
فمثلا او ثلثه مسبقه ثلثه ثلثي السبعين او السبعين او مختلف فاقسم الزاوية

المثلث الى التمام الجول الرابع فاقسم سطح الوسطين هوسه على الاول هو خمسة وثلثون  
ثم اكرط اربعة هاتين فالحجم هو المثلث هو الثالث فاقسم سطح الطرفين هو عشرة على  
الثاني وهو ثلثه ومن هذا اخذ فوهم نفس السوال في غير ذلك فاقسم الحاصل  
على حده فدا باعظم المقع فاحفظه بالبار الرابع في استخراج المثلث  
بحسب الخطان فرض المثلث ما سعت له المثلث في الاول ونصه في استخراج السوال  
فانطبق هو المثلث وان احط اربعة او نصفه فهو الخط الاول ثم فرض اخر وهو  
المفروض الثاني فان احط احصل الخط الثاني اصاب المفروض الاول في الخط الثاني  
وسم الخط الاول والمفروض الثاني في الخط الاول وهو المحفوظ الثاني فان كان الخط  
ان زاد او نقص فاقسم الفضل بين المحفوظ على الفضل في الخط الثاني فاحفظه  
فجميع المحفوظ على مجموع الخطان يخرج المثلث فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
حصل عشرة فان فرضه في الخط الاول سبعة اربعة او ستة فالخط الثاني واحد اربعة  
فاحفظ الاول سبعة الثاني ثمانية وثلثه والخارج ثلثه الفضل بينهما على الفضل  
بين الخطين ثمانية وهو المثلث ولو قيل ان عدد زيد على ثلثه فخرج على الحاصل  
الخامسة فنقص المجمع خمسة اربعة عاد الى الاول فلو فرضه اربعة اربعة اربعة  
ثم اربعة ثلثه اربعة وخارج ثمانية فخرج المحفوظ على مجموع الخطين ثمانية وهو المثلث  
البار الخامس في استخراج المثلث العكس فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
وهو العمل بعكس ما اعطى الثاني فان ضعفه ودا فانقصه ودا فاقسمه ودا فخرج

او عكس فالحكم من بيان السوال يخرج الجول فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
على الحاصل الثاني ضعفه ودا على الحاصل ثلثه ودا فاقسم المجمع على خمسة وثلثون  
الخارج عشرة فالحاصل خمسة فاقسمه على ثلثه ودا فاقسم المجمع على ثلثه ودا  
ثلثه ومن نصفه الثاني العشر اثنان ثلثه السبعين او لو قيل ان عدد زيد على  
نصفه اربعة ودا فالحاصل ذلك ثلثه اربعة عشر فانقصه ثلثه السبعين  
لانه النصف من ثلثه اربعة عشر ثلثان ثم انقصه اربعة عشر ثلثه ثلثه اربعة عشر  
الثناع وهو الجول الثاني السبعين في المسألة او فدا ثلثه فصول مفصلة  
المسألة استعمل ما في الكمال المتكامل في المثال الواحد في الخط او ابعاضها وكلها ما كان  
خطا او امثال ربعه كذلك كان سطح او امثال كعبه كذلك كان جها فاحفظ  
ذو امثال الواحد في مسبقه وهو مفروض الخط والاصل بين القطعين هو المثلث اذا  
اخلى والتمام العشر وهو لا يقطع مع مثل سطح وغير مسبقه يركب في وهو غير  
وغير يركب في ولا يخرج ثلثه والاصل بين القطعين فخط مسبقه ما يقع الخط في  
عليه اي عدد عليه فان احاط به واحد يركب في ثلثه والخط النصف فخطه وغير النصف  
وذلك ان الواسع فاعدا كل القطعين او فوس من اربعة ونصف فخطه فان  
عندهم كنهان فخطه وهو اكبر واضع او فوسا عدها اربعة غير اعظم من نصفه  
فدا الى واعظم فخطه او مختلف فخطه ثلثين كل اربعة النصف فاهل على واعظم  
فمثلا او ثلثه مسبقه ثلثه ثلثي السبعين او السبعين او مختلف فاقسم الزاوية



المثلث الى التمام الجول الرابع فاقسم سطح الوسطين هوسه على الاول هو خمسة وثلثون  
ثم اكرط اربعة هاتين فالحجم هو المثلث هو الثالث فاقسم سطح الطرفين هو عشرة على  
الثاني وهو ثلثه ومن هذا اخذ فوهم نفس السوال في غير ذلك فاقسم الحاصل  
على حده فدا باعظم المقع فاحفظه بالبار الرابع في استخراج المثلث  
بحسب الخطان فرض المثلث ما سعت له المثلث في الاول ونصه في استخراج السوال  
فانطبق هو المثلث وان احط اربعة او نصفه فهو الخط الاول ثم فرض اخر وهو  
المفروض الثاني فان احط احصل الخط الثاني اصاب المفروض الاول في الخط الثاني  
وسم الخط الاول والمفروض الثاني في الخط الاول وهو المحفوظ الثاني فان كان الخط  
ان زاد او نقص فاقسم الفضل بين المحفوظ على الفضل في الخط الثاني فاحفظه  
فجميع المحفوظ على مجموع الخطان يخرج المثلث فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
حصل عشرة فان فرضه في الخط الاول سبعة اربعة او ستة فالخط الثاني واحد اربعة  
فاحفظ الاول سبعة الثاني ثمانية وثلثه والخارج ثلثه الفضل بينهما على الفضل  
بين الخطين ثمانية وهو المثلث ولو قيل ان عدد زيد على ثلثه فخرج على الحاصل  
الخامسة فنقص المجمع خمسة اربعة عاد الى الاول فلو فرضه اربعة اربعة اربعة  
ثم اربعة ثلثه اربعة وخارج ثمانية فخرج المحفوظ على مجموع الخطين ثمانية وهو المثلث  
البار الخامس في استخراج المثلث العكس فلو قيل ان عدد زيد على ثلثه ودا  
وهو العمل بعكس ما اعطى الثاني فان ضعفه ودا فانقصه ودا فاقسمه ودا فخرج



Handwritten marginal notes at the top of the right page, including a small diagram of a triangle.

Main text on the right page, discussing geometric concepts like 'مستطيل' (rectangle) and 'مربع' (square).

Vertical marginal notes on the right side of the right page.

Handwritten marginal notes at the bottom of the right page.

Handwritten marginal notes at the top of the left page, including a small diagram of a triangle.

Main text on the left page, continuing the geometric discussion with terms like 'مستطيل' and 'مربع'.

Handwritten marginal notes at the bottom of the left page.











Handwritten text in Arabic script, likely a continuation of the manuscript's content, written in a cursive style.

[illegible][illegible][illegible]

Handwritten text in Persian script, likely a continuation of the manuscript's content.

بعد شبا وبعد الجبر الفصم ثانيا بعد شبا أو بعد انزاد الفصم ثانيا وبعد انزاد الفصم ثانيا  
الثالث شبا بعد اموال فاضم على الاشبا على اموال الخارج الفصم ثانيا  
المجموع مثلاً اولادنا بمولودنا ابنهم وكانت ناهن باز اخذوا واحد با واولاد  
بنهارين والآخر ثلثه وهكذا ينزل احد احد فاضم الحاكم اخذوا وفيهم  
بالشبا فاضا كل واحد منهم سبعينم الاولاد والذاني فاضم الذاني شبا وخذ  
طرفين على واحد شبا واضم في نصفه التي يحصل نصفها ونصف وهو عدد  
الذاني ونصف والواحد مع عدد في نصفه شبا فيجاء العدد المولود في الفصم  
الفاضم على الذاني على في هو عدد الخارج سبعينم فاما السائل فاضم السبعين  
في التي وهو المصنوع على يحصل سبع شبا بعد نصف ونصف وبعد الجبر  
المقابل مال بعد ثلث عشر شبا فالثاني ثلث عشر وهو عدد الاولاد فاضم في سبعين  
قاله ناهن واحد شعور ولا استخراج هذه ومثالها باخطاين كان فرض الاولاد  
خمس فاعطى الاول اربعة فاضم ثلثه فالثاني ثلثان كذلك فالحق الاول عشرة  
والثاني عشرة والفضل بينهما عشرة وفي الخطاين اثنان وفيه شبا  
اخر سهل واخر هوان نصف خارج الضمة فالحاصل الاول واحد على الاول والثاني  
على بعد اموال فاضم على عد هاء وبعد الخارج التي المجموع مثلاً افرز ناهن  
المالين الذين مجموع ما عشرة فيهم مائة شعور فافرض احد ما عشرة وشبا في  
عشر الاشبا فاضم ما هوانه اموال بعد ثلثه وسبعين وبعد الجبر والمقابل بعد

[illegible]

۱۰۰  
 ۱۰۱  
 ۱۰۲  
 ۱۰۳  
 ۱۰۴  
 ۱۰۵  
 ۱۰۶  
 ۱۰۷  
 ۱۰۸  
 ۱۰۹  
 ۱۱۰  
 ۱۱۱  
 ۱۱۲  
 ۱۱۳  
 ۱۱۴  
 ۱۱۵  
 ۱۱۶  
 ۱۱۷  
 ۱۱۸  
 ۱۱۹  
 ۱۲۰  
 ۱۲۱  
 ۱۲۲  
 ۱۲۳  
 ۱۲۴  
 ۱۲۵  
 ۱۲۶  
 ۱۲۷  
 ۱۲۸  
 ۱۲۹  
 ۱۳۰  
 ۱۳۱  
 ۱۳۲  
 ۱۳۳  
 ۱۳۴  
 ۱۳۵  
 ۱۳۶  
 ۱۳۷  
 ۱۳۸  
 ۱۳۹  
 ۱۴۰  
 ۱۴۱  
 ۱۴۲  
 ۱۴۳  
 ۱۴۴  
 ۱۴۵  
 ۱۴۶  
 ۱۴۷  
 ۱۴۸  
 ۱۴۹  
 ۱۵۰  
 ۱۵۱  
 ۱۵۲  
 ۱۵۳  
 ۱۵۴  
 ۱۵۵  
 ۱۵۶  
 ۱۵۷  
 ۱۵۸  
 ۱۵۹  
 ۱۶۰  
 ۱۶۱  
 ۱۶۲  
 ۱۶۳  
 ۱۶۴  
 ۱۶۵  
 ۱۶۶  
 ۱۶۷  
 ۱۶۸  
 ۱۶۹  
 ۱۷۰  
 ۱۷۱  
 ۱۷۲  
 ۱۷۳  
 ۱۷۴  
 ۱۷۵  
 ۱۷۶  
 ۱۷۷  
 ۱۷۸  
 ۱۷۹  
 ۱۸۰  
 ۱۸۱  
 ۱۸۲  
 ۱۸۳  
 ۱۸۴  
 ۱۸۵  
 ۱۸۶  
 ۱۸۷  
 ۱۸۸  
 ۱۸۹  
 ۱۹۰  
 ۱۹۱  
 ۱۹۲  
 ۱۹۳  
 ۱۹۴  
 ۱۹۵  
 ۱۹۶  
 ۱۹۷  
 ۱۹۸  
 ۱۹۹  
 ۲۰۰







الخراج جوامد لها جدمائة على جدمائة عشر فجدد الأربعة جودا الشا  
إذا أردت تحصيل عددها وهو الماشا جزمه أي مجموع الأعداد العاولة فاجمع أعداد  
مؤلفيه من الواحد على النصف عفا مجموع ان كان لا بعد غير الواحد فاضرب في آخرها  
فالحاصل ثام مثلا لها جعنا الواحد الاثنين الأربعة ضربنا السبعة الأربعة  
فالثمانية والعشرون عددها السبعة عشر إذا أردت تحصيل جودا السبعة جودا كسب  
عددها من الجوفافه الأول على الشا فجدد الخارج هو العدد مثلا لها جودا  
الجودا كسب الأربعة عشر الأربعة فاجوب بعد ثمانية عشر على الأربعة عشر  
ويؤصل كسب الأربعة عشر إلى السبعة فاجودا واحد سبعة ساع لأن جودا واحد ثمانية  
العاشرة كل عددها في آخر ثم قسم عليه قدر الحاصل الخارج حصل مثا في  
ذلك العدد مثلا ضربنا مضرب السبعة في الشا في الخارج فمقدما جودا حاصل  
أحد ثمانون الحاديه عشر النفاضل بين كل مرتبة بين ثمان مضرب جودا ثمان في  
نفاضل جودا ثمان مثلا النفاضل بين سبعة عشر سبعة ثلثين عشر وجودا لها  
عشر ونفاضلها ثمان ثمانية عشر كل عددها بين ثمان كل منها على الآخر وضرب  
الحاد جودا ثمان الآخر فالحاصل أحد ايدامها الخارج فمقدما الأربعة عشر على  
الثمانية واحد نصف العكس ثمان وسطحها واحد ثمان العاشرة فمقدما  
المضرب فبطر فمختلفة ثمانية هو الطال فمقدما في استخراج المطالب مستعمل عددها  
ضوفا وديدا على واحد وهو الحاصل ثمانية وديدا على ثمان ضوفا السبع والأربعة

وفيها عليه ثلثة بلغ خمسة سبعين فبالجبر علمنا ما يجب فالتى الأربعة وعشرين  
وثلثة وسبعين عددها خمسة سبعين بعد أسقاط المثلثة فالاشياء عددها ثمانية  
وسبعين هي الأربعة من المقتضات الخارج القصة ثلثة وهو المطلوب بالخطا بين فرضنا  
اشين فخطا ثمانية عشر غير ناقصه خمسة ثمانين واربعين ثلثة فالحصول الأول  
سنة تسع والثاني ثمانية وعشرون فمقدما على جودا الخطا بين ثلثة والتحليل  
نقصنا الخمسة السبعين ثلثة وسفنا العمل لثان ثمانين العدد غير على الثلثة و  
من السبعة واحد ونصفنا الثمانين سبعة إذا قبل اسم القصة فبين يكون الفضل  
بينها سبعة فبالجبر فرض الأول ثمانية فالأكثر ثلثة وخمسة جودا ثمانين واحد  
عشر فالتى بعد المقابلة اثنتان ونصف الخطا بين فرضنا الأول ثلثة فالخطا  
الأول واحد ناقص ثمانية فالخطا الثاني ثلثة ناقصه الفضل بين المحفوظين  
خمسة بين الخطا بين اثنتان بالتحليل لما كان الفضل بين يسرى كل عددها الفضل  
بين نصفه بين كل منهما فإذا زدنا الفضل على النصف بلغ سبعة نصف أو نقصه  
منه في ثمان ونصف سبعة فما زال دنا عليه خمسة وخمسة وناقصنا المبلغ  
ثلثة وخمسة درهم بمؤشور فبالجبر فرض الأول ثمانية وانقص من ثمانية وخمسة درهم  
ثلثها بقدر ربعها ثلثة وثلثة درهم وثلثة فاذ نقصنا خمسة من ثمانية وخمسة  
مقال الجبر بعد أسقاط المثلثة ربعها ثلثة درهم وثلثة فافهم هذا  
وثلثين على أربعة لحاس ثمان وثلثين نصف سدس وهو المطلوب بالخطا بين فرضنا

الخراج جوامد لها جدمائة على جدمائة عشر فجدد الأربعة جودا الشا

الخراج جوامد لها جدمائة على جدمائة عشر فجدد الأربعة جودا الشا  
إذا أردت تحصيل عددها وهو الماشا جزمه أي مجموع الأعداد العاولة فاجمع أعداد  
مؤلفيه من الواحد على النصف عفا مجموع ان كان لا بعد غير الواحد فاضرب في آخرها  
فالحاصل ثام مثلا لها جعنا الواحد الاثنين الأربعة ضربنا السبعة الأربعة  
فالثمانية والعشرون عددها السبعة عشر إذا أردت تحصيل جودا السبعة جودا كسب  
عددها من الجوفافه الأول على الشا فجدد الخارج هو العدد مثلا لها جودا  
الجودا كسب الأربعة عشر الأربعة فاجوب بعد ثمانية عشر على الأربعة عشر  
ويؤصل كسب الأربعة عشر إلى السبعة فاجودا واحد سبعة ساع لأن جودا واحد ثمانية  
العاشرة كل عددها في آخر ثم قسم عليه قدر الحاصل الخارج حصل مثا في  
ذلك العدد مثلا ضربنا مضرب السبعة في الشا في الخارج فمقدما جودا حاصل  
أحد ثمانون الحاديه عشر النفاضل بين كل مرتبة بين ثمان مضرب جودا ثمان في  
نفاضل جودا ثمان مثلا النفاضل بين سبعة عشر سبعة ثلثين عشر وجودا لها  
عشر ونفاضلها ثمان ثمانية عشر كل عددها بين ثمان كل منها على الآخر وضرب  
الحاد جودا ثمان الآخر فالحاصل أحد ايدامها الخارج فمقدما الأربعة عشر على  
الثمانية واحد نصف العكس ثمان وسطحها واحد ثمان العاشرة فمقدما  
المضرب فبطر فمختلفة ثمانية هو الطال فمقدما في استخراج المطالب مستعمل عددها  
ضوفا وديدا على واحد وهو الحاصل ثمانية وديدا على ثمان ضوفا السبع والأربعة

وفيها عليه ثلثة بلغ خمسة سبعين فبالجبر علمنا ما يجب فالتى الأربعة وعشرين  
وثلثة وسبعين عددها خمسة سبعين بعد أسقاط المثلثة فالاشياء عددها ثمانية  
وسبعين هي الأربعة من المقتضات الخارج القصة ثلثة وهو المطلوب بالخطا بين فرضنا  
اشين فخطا ثمانية عشر غير ناقصه خمسة ثمانين واربعين ثلثة فالحصول الأول  
سنة تسع والثاني ثمانية وعشرون فمقدما على جودا الخطا بين ثلثة والتحليل  
نقصنا الخمسة السبعين ثلثة وسفنا العمل لثان ثمانين العدد غير على الثلثة و  
من السبعة واحد ونصفنا الثمانين سبعة إذا قبل اسم القصة فبين يكون الفضل  
بينها سبعة فبالجبر فرض الأول ثمانية فالأكثر ثلثة وخمسة جودا ثمانين واحد  
عشر فالتى بعد المقابلة اثنتان ونصف الخطا بين فرضنا الأول ثلثة فالخطا  
الأول واحد ناقص ثمانية فالخطا الثاني ثلثة ناقصه الفضل بين المحفوظين  
خمسة بين الخطا بين اثنتان بالتحليل لما كان الفضل بين يسرى كل عددها الفضل  
بين نصفه بين كل منهما فإذا زدنا الفضل على النصف بلغ سبعة نصف أو نقصه  
منه في ثمان ونصف سبعة فما زال دنا عليه خمسة وخمسة وناقصنا المبلغ  
ثلثة وخمسة درهم بمؤشور فبالجبر فرض الأول ثمانية وانقص من ثمانية وخمسة درهم  
ثلثها بقدر ربعها ثلثة وثلثة درهم وثلثة فاذ نقصنا خمسة من ثمانية وخمسة  
مقال الجبر بعد أسقاط المثلثة ربعها ثلثة درهم وثلثة فافهم هذا  
وثلثين على أربعة لحاس ثمان وثلثين نصف سدس وهو المطلوب بالخطا بين فرضنا

الخراج جوامد لها جدمائة على جدمائة عشر فجدد الأربعة جودا الشا  
إذا أردت تحصيل عددها وهو الماشا جزمه أي مجموع الأعداد العاولة فاجمع أعداد  
مؤلفيه من الواحد على النصف عفا مجموع ان كان لا بعد غير الواحد فاضرب في آخرها  
فالحاصل ثام مثلا لها جعنا الواحد الاثنين الأربعة ضربنا السبعة الأربعة  
فالثمانية والعشرون عددها السبعة عشر إذا أردت تحصيل جودا السبعة جودا كسب  
عددها من الجوفافه الأول على الشا فجدد الخارج هو العدد مثلا لها جودا  
الجودا كسب الأربعة عشر الأربعة فاجوب بعد ثمانية عشر على الأربعة عشر  
ويؤصل كسب الأربعة عشر إلى السبعة فاجودا واحد سبعة ساع لأن جودا واحد ثمانية  
العاشرة كل عددها في آخر ثم قسم عليه قدر الحاصل الخارج حصل مثا في  
ذلك العدد مثلا ضربنا مضرب السبعة في الشا في الخارج فمقدما جودا حاصل  
أحد ثمانون الحاديه عشر النفاضل بين كل مرتبة بين ثمان مضرب جودا ثمان في  
نفاضل جودا ثمان مثلا النفاضل بين سبعة عشر سبعة ثلثين عشر وجودا لها  
عشر ونفاضلها ثمان ثمانية عشر كل عددها بين ثمان كل منها على الآخر وضرب  
الحاد جودا ثمان الآخر فالحاصل أحد ايدامها الخارج فمقدما الأربعة عشر على  
الثمانية واحد نصف العكس ثمان وسطحها واحد ثمان العاشرة فمقدما  
المضرب فبطر فمختلفة ثمانية هو الطال فمقدما في استخراج المطالب مستعمل عددها  
ضوفا وديدا على واحد وهو الحاصل ثمانية وديدا على ثمان ضوفا السبع والأربعة



















Handwritten marginal notes in Persian script at the top of the right page.

Main text on the right page, written in Persian script, describing astronomical concepts and the diagram.



Handwritten marginal notes on the right side of the right page.

Handwritten marginal notes on the left side of the right page.

Handwritten marginal notes at the bottom of the right page.

Handwritten notes at the bottom of the right page, below the main text block.

Handwritten marginal notes in Persian script at the top of the left page.

Main text on the left page, written in Persian script, continuing the astronomical discussion.

Extensive handwritten marginal notes on the left side of the left page.

Handwritten notes at the bottom of the left page.

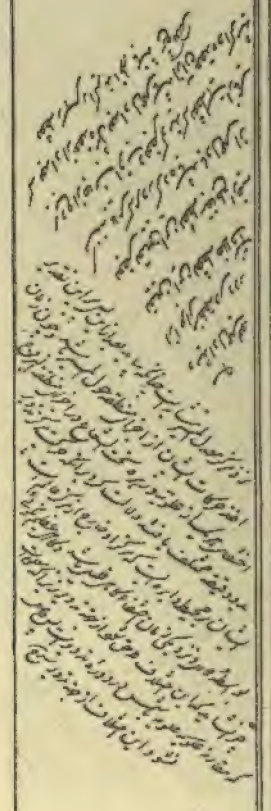










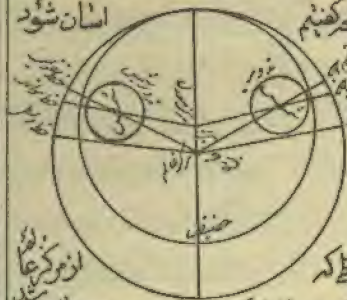
[illegible]







معادله السیغی که کند و یکدیگر حرکتی که خط وسطی بان حرکت ابرقوس وسط را قطع کند حرکت وسط خوانند و آن در شمس میخیزد و عطار در مقدار جمع حرکت مثل حرکت خارج و حرکت است در مقدار فضل حرکت حاصل است و نالی بر مجموع حرکت چون هر دو مائل بر خلاف نالی و در عطار در مقدار فضل جمع حرکت مثل و حاصل است بر نالی بر حرکت مدبر بر خلاف نالی اما تعدیل آسمانی بر تعدیل بنویزان نویزی بود بعد از مثل مظاهر متوسط و مظاهر خط شمس و ما دام که شمس نصف مایل بود بعد از اوج محض بود بعد از از وسط نصف ابد کرد تا نفوس حاصل شود که در نصف صاعد بود یعنی انقضیص اوج رو بعد از ابرو وسط ابد از فرد تا نفوس حاصل شود و از این شکل بصورت آنچه کنیم



این کتاب در سال ۱۲۸۵ هجری قمری در شهر تهران  
تألیف شده است و در سال ۱۳۰۵ هجری قمری  
در شهر تهران چاپ شده است.

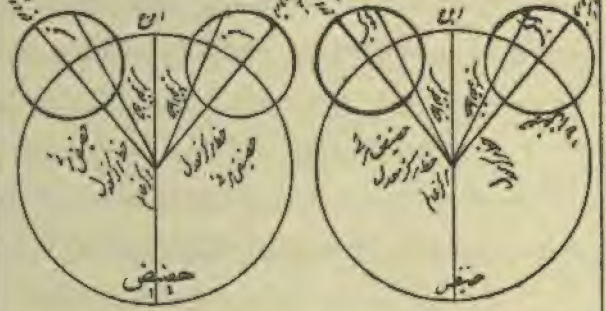
(ح) *فانما هو الذي  
 قد تفرقوا عنه  
 انما هو الذي  
 قد تفرقوا عنه  
 انما هو الذي  
 قد تفرقوا عنه*

[illegible][illegible]

بکمال و کمال از این که خداوند بزرگوار را  
چو غنای عالم از این که خداوند بزرگوار را



میکنند اسفل مجاز فی الی و از این دو شکل می توانیم نشان شو و بعضی کردند



مخبر بود بعد از وسط از حاصل فرزند کنند و معنی بعد از وسط از برود بیان کنیم و در  
ایضا نشان دهم که در میانه خط مذکور یعنی خط تقوی خط مرکز معلوم واقع شود و  
بودن کو که حرکت ندهد و یک یک جزو از اجزا می شود و استخراج کند و از اول  
اول و بعد از هر دو خوانند و هر یک از دو باشد و در کشیدن او به مذکور و به نسبت  
بعد از گرداند و بر از مرکز عالم همچو خطی از اجزا حاصل است که از اول اندیش  
گویند و باین بعد از اول معدل و به بعد از معدل بطریق مذکور تقوی استخراج کنند  
و این طریق مشهور و ناست لکن ما در اینجا خطی را از اول را اختیار کردیم بنابر آنکه  
که در عمل ظاهر نشود و بیاید دانست که هرگاه حرکت مذکور کرد نقطه می باشد  
البته خط از افطاران که همیشه محاذی از نقطه خواهد بود و چون حرکت مرکز هر یک از  
نداد و استخراج کرد و مرکز معدل همیشه باشد و خطی را از افطار و هر یک همیشه محاذ  
مرکز معدل همیشه و چون حرکت مرکز ندهد بر مرکز عالم می باشد است باینکه قطر

از افطاران

این خط را از مرکز معدل می کشند و به خط تقوی خط مرکز معلوم واقع شود و  
بودن کو که حرکت ندهد و یک یک جزو از اجزا می شود و استخراج کند و از اول  
اول و بعد از هر دو خوانند و هر یک از دو باشد و در کشیدن او به مذکور و به نسبت  
بعد از گرداند و بر از مرکز عالم همچو خطی از اجزا حاصل است که از اول اندیش  
گویند و باین بعد از اول معدل و به بعد از معدل بطریق مذکور تقوی استخراج کنند  
و این طریق مشهور و ناست لکن ما در اینجا خطی را از اول را اختیار کردیم بنابر آنکه  
که در عمل ظاهر نشود و بیاید دانست که هرگاه حرکت مذکور کرد نقطه می باشد  
البته خط از افطاران که همیشه محاذی از نقطه خواهد بود و چون حرکت مرکز هر یک از  
نداد و استخراج کرد و مرکز معدل همیشه باشد و خطی را از افطار و هر یک همیشه محاذ  
مرکز معدل همیشه و چون حرکت مرکز ندهد بر مرکز عالم می باشد است باینکه قطر

افطاران همیشه محاذ مرکز عالم بود اما بر صدق معلوم کردیم که محاذ فطر  
اولیست نقطه ایست که بعد از او مرکز عالم در جانب ضعیف تر است که حاصل است  
مرکز عالم و این نقطه را نقطه محاذان گویند و در طرفین قطر را که در استخراج محاذی  
مرکز معدل همیشه و در استخراج محاذی نقطه محاذان نکند از مرکز عالم و در اول است  
وسط گویند و آنکه از این است ضعیف تر است و از این ضعیف تر است که مرکز عالم  
در اوج بود و ضعیف تر است و در وسط با در و مرکز و همچنین ضعیف تر است با ضعیف  
مرکز محاذ باشد و در غیر این و حال از هم متفرق شوند و باین نسبت ای معر ضاع  
در بعضی نوسان منقطع ندهد و مرکز محصور باشد و در مرکز و مرکز کو که باین  
حرکت ندهد و مرکز اول و دوم را تقوی او معلوم می کنند محتاج به تعیین دیگر میشود و آن  
چنان است که خاصه خط و از تقوی کو که ندهد از منقطع ندهد و مرکز محصور باشد و در  
وسط و مرکز کو که باین حرکت ندهد و مرکز ندهد که خواهند معلوم است و از مرکز  
نداد و چنانکه تقوی مرکز باشد معلوم است باین که و باین که ما دام که مرکز ندهد و مرکز  
هابط است خاصه خط و از تقوی و در نصف یک یک باشد خاصه خط معلوم شود  
و این مابین اند و باین باشد باین که گویند در استخراج مابین اند و باین که مقدار مابین  
وسطی خط مرکز معدل است از این جهت بعد از در استخراج مابین اند و باین که مقدار مابین  
و اهل این مابین اند و از افطاران خارج می شود و باین که مقدار مابین اند و باین که مقدار مابین  
برابر بود و سفلی با هم برابر و این با هم را انظار داشت نامند و بعضی از افطاران  
اختلاف اعتبار اعتقاد کردند و بعضی اختلاف می بیند این می دانند از اول و باین  
هر دو را از خارج مرکز اوج و ضعیف تر باشد و در ندهد و در ضعیف تر است و در

این خط را از مرکز معدل می کشند و به خط تقوی خط مرکز معلوم واقع شود و  
بودن کو که حرکت ندهد و یک یک جزو از اجزا می شود و استخراج کند و از اول  
اول و بعد از هر دو خوانند و هر یک از دو باشد و در کشیدن او به مذکور و به نسبت  
بعد از گرداند و بر از مرکز عالم همچو خطی از اجزا حاصل است که از اول اندیش  
گویند و باین بعد از اول معدل و به بعد از معدل بطریق مذکور تقوی استخراج کنند  
و این طریق مشهور و ناست لکن ما در اینجا خطی را از اول را اختیار کردیم بنابر آنکه  
که در عمل ظاهر نشود و بیاید دانست که هرگاه حرکت مذکور کرد نقطه می باشد  
البته خط از افطاران که همیشه محاذی از نقطه خواهد بود و چون حرکت مرکز هر یک از  
نداد و استخراج کرد و مرکز معدل همیشه باشد و خطی را از افطار و هر یک همیشه محاذ  
مرکز معدل همیشه و چون حرکت مرکز ندهد بر مرکز عالم می باشد است باینکه قطر

مطابق















بر اوج او بنود در مجرای عطار و متاخسان اوج او بنود در مجرای ماه بر صدم است  
فصل ششم در بیان احوال که غرض میشود کوکب در طول و عرض و نام کوکب است  
بارض خصوصاً اگر اکافی میشود که مواضع خفیه این کوکب مخالف مرتبه و در طول  
و هم در عرض میباشد که خط خارج از مرکز عالم بر که کوکب تقاطع میکند با خط  
که از موضع ناظر بموضع کوکب قوس است این زاویه تقاطع را زاویه اختلافی قمر گویند  
صورت اینست در ارتفاع موضع مرتبه که کوکب در صورت است



وَقَدْ بُوَدَ کَمِ کَوِکَبِ نَفِی حَتّی بُوَد وِجَوْن دَر دُا بَرِ عَرَض کِز دَانِ بَکِ بَمَوْضِعِ حَقِیقَهِ  
کَوِکَبِ اِنْ طَرَفِ حَقِیْقِی بُوَد کَمِ اِز مَر کَر عَالَمِ بَر کَر کَوِکَبِ کِز رَو مَنَعِ شَوَد بِطَرِیْقِی نَالِ اَعْلَا  
وَدِ بَکِ بَمَوْضِعِ مَر کَمِ کَوِکَبِ اِنْ طَرَفِ حَقِیْقِی بُوَا ز مَر کَر عَالَمِ بَمَوَا اِنْ حَقِیْقِی کَمِ اَز مَوْضِعِ  
عَاطِرِ مَر کَر کَوِکَبِ کِز رَو دِ بَرِ اِنْ اَمَدِ مَنَعِی شَد بَاسِ اَسْلَاطِیْقِی نَالِ اَعْلَا کَا نَاشَد  
کَمِ اِیْنِ عَرَضِ دُا بَرِ عَرَضِ بَرِ بَلَدِ بَکِ مَنَطِیْقِی شَوَد اِنْ حَتّی بُوَد کَمِ کَوِکَبِ دُا بَرِ وَسَطِ  
اَلْتَّمَا رَوِیْبَ نَاشَد وَدِ اِنْخَالِ کَوِکَبِ اَلْخِلَافِ طَوْلِ نَبُو و مَوْضِعِ مَر کَمِ کَوِکَبِ اِنْ طَوْلِ  
بَعْضِ مَوْضِعِ حَقِیْقَهِ کَوِکَبِ بُوَد دَر طَوْلِ دَا بَخَرِ اَز دُا بَرِ عَرَضِ اَمَّا مَوْضِعِ حَقِیْقِی مَوْضِعِ

[illegible]

مرئی باشد و در اینجا اختلافی است از اختلاف عرض گویند و گاه باشد  
که این هر دو باین مضاعف شوند و فلک البروج را بر سطح دیگر مضاعف کنند  
و در اینجا موضع مرئی کوکب بر طول غیر موضع حقیقی کوکب بود و طول قوس  
از منطبقه البروج که میان هر دو عرض باشد از اختلاف طول گویند و عرض  
مرئی گاه باشد که مسای عرض حقیقی بود و در اینجا کوکب اختلاف عرض بود و گاه باشد  
که زاد از عرض حقیقی بود و گاه باشد که نه و هر یک از این زاد از اختلاف عرض

گویند و اینجا انفا افتد که کوکب منطفه البروج باشد و منطفه البروج بر  
 التماس گذشت و اینجا کوکب اختلاف بنو و اختلاف منظر بهمانه اختلاف طول بنا  
 فصل چهارم در بیان احوالیکه غرض منسوب کوکب در اوجها که نسبت به یکدیگر  
 دارند از اینجه احوالی که مرآت الفاس و شمس غرض منسوب و اینجا است که مرآت منقسم  
 منقسم است و از منقسمه انوار که منقسمه میگردد و چون کوکب در اوجها و چون در  
 همیشه در یک نقطه است که مواج منقسم منقسم میگردد و در هر یک منقسمه و در اینجا

پند مظلوم را بطرف ما بود و از خود هیچ تمهید و پند و اندیشه و چاره و اجتناب  
نکرد و در دوازده درجه بر پیا از انابت او رست و فلک از نصف ثوابان شود و از راه  
کوئید و انقباض از نصف ضعیف باقی می شود و آنچه بمقابل انابت سید نصف  
مضی تمام مواجعه ماست و از این که گویند و چو از مقابل گذرد و فلک از نصف مضی تمام  
شود و باین درجه مقداره از نصف مضی که پیشو با باز با جمیع و سید از نصف مضی تمام  
و نصف مظلوم مواجعه ماست و بخلاف بعد از انابت بخالت او عود کند و از این حدود  
نصو اخر کنیم انباشت و اگر انجم در حوالی او از دو عقد زان و زینت او شود و قریب

[illegible]



تو که در کتب و کتابها  
که در کتب و کتابها  
که در کتب و کتابها

[illegible]

تفاوت آفتاب از مرکز دایره باشد و دایره که مرکز آن در نقطه اول باشد

[illegible]

۱۰۰  
 ۱۰۱  
 ۱۰۲  
 ۱۰۳  
 ۱۰۴  
 ۱۰۵  
 ۱۰۶  
 ۱۰۷  
 ۱۰۸  
 ۱۰۹  
 ۱۱۰  
 ۱۱۱  
 ۱۱۲  
 ۱۱۳  
 ۱۱۴  
 ۱۱۵  
 ۱۱۶  
 ۱۱۷  
 ۱۱۸  
 ۱۱۹  
 ۱۲۰  
 ۱۲۱  
 ۱۲۲  
 ۱۲۳  
 ۱۲۴  
 ۱۲۵  
 ۱۲۶  
 ۱۲۷  
 ۱۲۸  
 ۱۲۹  
 ۱۳۰  
 ۱۳۱  
 ۱۳۲  
 ۱۳۳  
 ۱۳۴  
 ۱۳۵  
 ۱۳۶  
 ۱۳۷  
 ۱۳۸  
 ۱۳۹  
 ۱۴۰  
 ۱۴۱  
 ۱۴۲  
 ۱۴۳  
 ۱۴۴  
 ۱۴۵  
 ۱۴۶  
 ۱۴۷  
 ۱۴۸  
 ۱۴۹  
 ۱۵۰  
 ۱۵۱  
 ۱۵۲  
 ۱۵۳  
 ۱۵۴  
 ۱۵۵  
 ۱۵۶  
 ۱۵۷  
 ۱۵۸  
 ۱۵۹  
 ۱۶۰  
 ۱۶۱  
 ۱۶۲  
 ۱۶۳  
 ۱۶۴  
 ۱۶۵  
 ۱۶۶  
 ۱۶۷  
 ۱۶۸  
 ۱۶۹  
 ۱۷۰  
 ۱۷۱  
 ۱۷۲  
 ۱۷۳  
 ۱۷۴  
 ۱۷۵  
 ۱۷۶  
 ۱۷۷  
 ۱۷۸  
 ۱۷۹  
 ۱۸۰  
 ۱۸۱  
 ۱۸۲  
 ۱۸۳  
 ۱۸۴  
 ۱۸۵  
 ۱۸۶  
 ۱۸۷  
 ۱۸۸  
 ۱۸۹  
 ۱۹۰  
 ۱۹۱  
 ۱۹۲  
 ۱۹۳  
 ۱۹۴  
 ۱۹۵  
 ۱۹۶  
 ۱۹۷  
 ۱۹۸  
 ۱۹۹  
 ۲۰۰  
 ۲۰۱  
 ۲۰۲  
 ۲۰۳  
 ۲۰۴  
 ۲۰۵  
 ۲۰۶  
 ۲۰۷  
 ۲۰۸  
 ۲۰۹  
 ۲۱۰  
 ۲۱۱  
 ۲۱۲  
 ۲۱۳  
 ۲۱۴  
 ۲۱۵  
 ۲۱۶  
 ۲۱۷  
 ۲۱۸  
 ۲۱۹  
 ۲۲۰  
 ۲۲۱  
 ۲۲۲  
 ۲۲۳  
 ۲۲۴  
 ۲۲۵  
 ۲۲۶  
 ۲۲۷  
 ۲۲۸  
 ۲۲۹  
 ۲۳۰  
 ۲۳۱  
 ۲۳۲  
 ۲۳۳  
 ۲۳۴  
 ۲۳۵  
 ۲۳۶  
 ۲۳۷  
 ۲۳۸  
 ۲۳۹  
 ۲۴۰  
 ۲۴۱  
 ۲۴۲  
 ۲۴۳  
 ۲۴۴  
 ۲۴۵  
 ۲۴۶  
 ۲۴۷  
 ۲۴۸  
 ۲۴۹  
 ۲۵۰  
 ۲۵۱  
 ۲۵۲  
 ۲۵۳  
 ۲۵۴  
 ۲۵۵  
 ۲۵۶  
 ۲۵۷  
 ۲۵۸  
 ۲۵۹  
 ۲۶۰  
 ۲۶۱  
 ۲۶۲  
 ۲۶۳  
 ۲۶۴  
 ۲۶۵  
 ۲۶۶  
 ۲۶۷  
 ۲۶۸  
 ۲۶۹  
 ۲۷۰  
 ۲۷۱  
 ۲۷۲  
 ۲۷۳  
 ۲۷۴  
 ۲۷۵  
 ۲۷۶  
 ۲۷۷  
 ۲۷۸  
 ۲۷۹  
 ۲۸۰  
 ۲۸۱  
 ۲۸۲  
 ۲۸۳  
 ۲۸۴  
 ۲۸۵  
 ۲۸۶  
 ۲۸۷  
 ۲۸۸  
 ۲۸۹  
 ۲۹۰  
 ۲۹۱  
 ۲۹۲  
 ۲۹۳  
 ۲۹۴  
 ۲۹۵  
 ۲۹۶  
 ۲۹۷  
 ۲۹۸  
 ۲۹۹  
 ۳۰۰  
 ۳۰۱  
 ۳۰۲  
 ۳۰۳  
 ۳۰۴  
 ۳۰۵  
 ۳۰۶  
 ۳۰۷  
 ۳۰۸  
 ۳۰۹  
 ۳۱۰  
 ۳۱۱  
 ۳۱۲  
 ۳۱۳  
 ۳۱۴  
 ۳۱۵  
 ۳۱۶  
 ۳۱۷  
 ۳۱۸  
 ۳۱۹  
 ۳۲۰  
 ۳۲۱  
 ۳۲۲  
 ۳۲۳  
 ۳۲۴  
 ۳۲۵  
 ۳۲۶  
 ۳۲۷  
 ۳۲۸  
 ۳۲۹  
 ۳۳۰  
 ۳۳۱  
 ۳۳۲  
 ۳۳۳  
 ۳۳۴  
 ۳۳۵  
 ۳۳۶  
 ۳۳۷  
 ۳۳۸  
 ۳۳۹  
 ۳۴۰  
 ۳۴۱  
 ۳۴۲  
 ۳۴۳  
 ۳۴۴  
 ۳۴۵  
 ۳۴۶  
 ۳۴۷  
 ۳۴۸  
 ۳۴۹  
 ۳۵۰  
 ۳۵۱  
 ۳۵۲  
 ۳۵۳  
 ۳۵۴  
 ۳۵۵  
 ۳۵۶  
 ۳۵۷  
 ۳۵۸  
 ۳۵۹  
 ۳۶۰  
 ۳۶۱  
 ۳۶۲  
 ۳۶۳  
 ۳۶۴  
 ۳۶۵  
 ۳۶۶  
 ۳۶۷  
 ۳۶۸  
 ۳۶۹  
 ۳۷۰  
 ۳۷۱  
 ۳۷۲  
 ۳۷۳  
 ۳۷۴  
 ۳۷۵  
 ۳۷۶  
 ۳۷۷  
 ۳۷۸  
 ۳۷۹  
 ۳۸۰  
 ۳۸۱  
 ۳۸۲  
 ۳۸۳  
 ۳۸۴  
 ۳۸۵  
 ۳۸۶  
 ۳۸۷  
 ۳۸۸  
 ۳۸۹  
 ۳۹۰  
 ۳۹۱  
 ۳۹۲  
 ۳۹۳  
 ۳۹۴  
 ۳۹۵  
 ۳۹۶  
 ۳۹۷  
 ۳۹۸  
 ۳۹۹  
 ۴۰۰  
 ۴۰۱  
 ۴۰۲  
 ۴۰۳  
 ۴۰۴  
 ۴۰۵  
 ۴۰۶  
 ۴۰۷  
 ۴۰۸  
 ۴۰۹  
 ۴۱۰  
 ۴۱۱  
 ۴۱۲  
 ۴۱۳  
 ۴۱۴  
 ۴۱۵  
 ۴۱۶  
 ۴۱۷  
 ۴۱۸  
 ۴۱۹  
 ۴۲۰  
 ۴۲۱  
 ۴۲۲  
 ۴۲۳  
 ۴۲۴  
 ۴۲۵  
 ۴۲۶  
 ۴۲۷  
 ۴۲۸  
 ۴۲۹  
 ۴۳۰  
 ۴۳۱  
 ۴۳۲  
 ۴۳۳  
 ۴۳۴  
 ۴۳۵  
 ۴۳۶  
 ۴۳۷  
 ۴۳۸  
 ۴۳۹  
 ۴۴۰  
 ۴۴۱  
 ۴۴۲  
 ۴۴۳  
 ۴۴۴  
 ۴۴۵  
 ۴۴۶  
 ۴۴۷  
 ۴۴۸  
 ۴۴۹  
 ۴۵۰  
 ۴۵۱  
 ۴۵۲  
 ۴۵۳  
 ۴۵۴  
 ۴۵۵  
 ۴۵۶  
 ۴۵۷  
 ۴۵۸  
 ۴۵۹  
 ۴۶۰  
 ۴۶۱  
 ۴۶۲  
 ۴۶۳  
 ۴۶۴  
 ۴۶۵  
 ۴۶۶  
 ۴۶۷  
 ۴۶۸  
 ۴۶۹  
 ۴۷۰  
 ۴۷۱

[illegible]

بود و در هر ماهی دو بار با وج و دو بار با جخص شد و مثل این توسط اوج مدید  
 خطا در باشد و بنا بر آنکه در و با وج حاصل و با افش آنست که هرگاه که مرکز بند و بر  
 او با هر دو اوج مجتمع شوند بعد از آن مرکز بند و بر مرکز حاصل بعد از نصف است که مرکز  
 شش و شالی حرکت کند و بعد از اوج حاصل از بعد حرکت مرکز شش بخلاف اول حرکت  
 کند و مرکز بند و بر این چنین مقدار کند پس بعد از اوج مقدار از هر یک از اوج حاصل  
 و مرکز بند و بر مقدار مرکز شش مانند و از آنجا که بقیم لازم باشد که مرکز بند و بر و از آن زمان  
 که از اوج مدید مقدارش که تا با از مقدارش کند و با با وج حاصل و دو بار با جخص  
 او برسد و از آنجا که حولی است که میخیزد از اوج شش غرض شود و اینچنانست که بعد  
 مراکز علوی و از دو مقدار همیشه مثل بعد مرکز بند و بر است و مرکز شش یک باشد  
 اختلاف علوی و در دو باشد و در وسط استقامت مقابل در جخص باشد و در  
 رجوع و از آنجا که بعد مابین هر دو شش در مقدار و حال آنکه در یکد یک جمع باشد  
 بیشتر باشد از بعد مابین این دو و در مقابل و حال آنکه شش هر دو در مقابل است و در  
 ابعاد احوال بسیار که اندک فطرند بر سرخ از قطر مثل شش یا خانه شش هر دو در مقابل و در  
 و جو شش علوی و اسرع است هر کدام که همان شود بعد از مقدار از او شالی  
 بیش شود و آن کو که در میان از جانب شش همانان شود و آن کو که در آنجا است و در  
 تا آن زمان که شش از او شش در دور شود و در بعضی تا آن زمان که بود در دور شود  
 و بعد از آن او را شش نکونند چون شش جانبی کمتر بگویند و این شود و بعد از  
 است که از دور در بعضی کمتر از شش باشد و در بعضی کو که در آنجا است  
 کمتر گویند تا آنجا که با شش قرار شود بعد از آن محال شود و کو که در است

[illegible][illegible]















[illegible]

بود و عظم

[illegible]

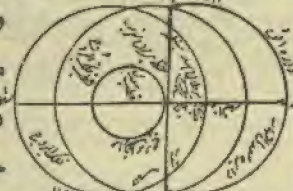
بود و اعظم مقدار آن بک الحفا بود و منطقه البروج را بود و نقطه مشایق البروج  
خط خفی قطع کند و منطقه البروج را بر وجه قطب برهما فوس منقسم شود بک  
الظهور و در منصف منقلب قطب ظاهر باشد و مقدار فوس بودن افتاد و این فوس فضا  
طول بود و دیگر این بک الحفا بود و در منصف منقلب بک بود و مقدار فوس افتاد  
این فوس لیل اطول باشد و در طرف قوس اقله ماس افق شود و غروب کند و در طرف  
فوس دوم ماس افق شود و طلوع نکند تا د فوس باقی اندک در منصف منقلب  
بود و معکوس طلوع کند یعنی آخر قوس بیش از اول طلوع کند بر خلاف جهت و معکوس  
غروب کند اگر قطب ظاهر شمالی بود و معکوس طلوع کند و معکوس غروب کند یعنی آخر  
فوس بیش از اول غروب کند اگر قطب ظاهر جنوبی بود و آن فوس که اول بیش از منصف  
بود برعکس مقدار طلوع و غروب کند و در این فضا منقلب ظاهر بود و ارتفاع بود  
یک اعلای آن بقدر مجموع میل کلی بر تمام عرض بلد باشد که جهت قطب خفی از سمت اس  
دیگر اسفل و آن بقدر فضل عرض بلد باشد بر تمام میل کلی در جهت قطب ظاهر و قطب  
فلک البروج را در ارتفاع بود یکی اعلای آن بقدر مجموع تمام عرض بلد و تمام میل کلی  
باشد و دیگر اسفل و آن بقدر فضل عرض بلد بر میل کلی باشد و قطب ظاهر فلک البروج  
یا منقلب ظاهر در طرف یک است بر منصف افتاد و در ارتفاع منقلب باشد و همچنین  
قطب خفی یا منقلب و یا بجهت اسفل و طلوع و غروب معکوس افق فرض کند که عرض  
هفتاد درجه شمالی باشد و در عرض دویج اینک الظهور باشد و آن بجز او منقلب  
بود و مقدار فوس افتاد و این بوجه لیل اطول بود و در بوجه لیل الحفا و آن فوس  
جدا بود و مقدار فوس افتاد و این بوجه لیل اطول بود و هشت بوجه باقی اطول بود

[illegible]



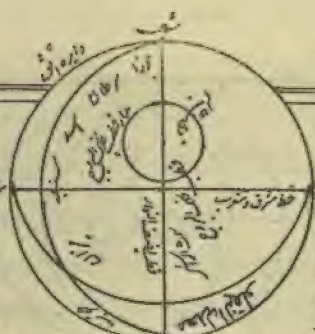
کتابخانه خصوصی  
غلامحسین - سرود

غروب بود و بروج که منصف اول حمل بود معکوس طلوع کند و مشرق غربی کند  
و بروج دیگر که منصف اول حمل بود برعکس معکوس طلوع کنند و معکوس  
غربی کند پس در وقتیکه اول ارتفاع اعدا باشد و در جانب جنوبی آن چهل  
ساعت بگذرد و اول میزان بر سطح اعدا باشد و اول حمل بر منصف اعدا باشد  
نصف ظاهر فلک البروج در جانب جنوبی ما بین منصف طلوع اعدا باشد و قطب  
البروج بر ارتفاع اسفل بود و آن چهل و شش ساعت بگذرد و در آن وقت که فلک  
بدین شکل باشد و چون حرکت کند از آن جهت که در وقت طلوع کند  
و اول حمل در وقت طلوع کند و بروج که منصف اول حمل بود  
مطلع هر جوی از اجرام امیر از مطلع اعدا  
دورتر و جنوبی نزدیکتر میشود از مطلع  
جروی که پیش از وی باشد و مغربی دورتر  
از اجرام اعدا و دورتر و شمالی نزدیکتر میشود از مغرب هر جوی که پیش از وی  
باشد و هم بر این ترتیب برای دور و غربی از سمت شرق از جانب جنوبی و سمت غرب  
از جانب شمالی افزاید تا چون نوین طلوع باول فوس رسد و نوین مغرب بنقطه  
جنوب رسد و اول فوس مناس نقطه جنوبی شود و طلوع نکند و چون نوین غرب باول  
جوزا رسد نوین مغرب بنقطه شمال رسد و اول جوزا مناس نقطه شمال  
شود و غربی کند و وضع فلک البروج چنان بود که بنظر ظاهر از اول جوزا تا اول  
فوس در جانب غرب بود از نقطه شمال با نقطه جنوب و قطب ظاهر فلک البروج بر  
دایره اول شود باشد از جانب شرق و وضع فلک بر این شکل باشد و بعد از آن



و در وقت طلوع که منصف اول حمل بود معکوس طلوع کند و مشرق غربی کند  
و بروج دیگر که منصف اول حمل بود برعکس معکوس طلوع کنند و معکوس  
غربی کند پس در وقتیکه اول ارتفاع اعدا باشد و در جانب جنوبی آن چهل  
ساعت بگذرد و اول میزان بر سطح اعدا باشد و اول حمل بر منصف اعدا باشد  
نصف ظاهر فلک البروج در جانب جنوبی ما بین منصف طلوع اعدا باشد و قطب  
البروج بر ارتفاع اسفل بود و آن چهل و شش ساعت بگذرد و در آن وقت که فلک  
بدین شکل باشد و چون حرکت کند از آن جهت که در وقت طلوع کند  
و اول حمل در وقت طلوع کند و بروج که منصف اول حمل بود  
مطلع هر جوی از اجرام امیر از مطلع اعدا  
دورتر و جنوبی نزدیکتر میشود از مطلع  
جروی که پیش از وی باشد و مغربی دورتر  
از اجرام اعدا و دورتر و شمالی نزدیکتر میشود از مغرب هر جوی که پیش از وی  
باشد و هم بر این ترتیب برای دور و غربی از سمت شرق از جانب جنوبی و سمت غرب  
از جانب شمالی افزاید تا چون نوین طلوع باول فوس رسد و نوین مغرب بنقطه  
جنوب رسد و اول فوس مناس نقطه جنوبی شود و طلوع نکند و چون نوین غرب باول  
جوزا رسد نوین مغرب بنقطه شمال رسد و اول جوزا مناس نقطه شمال  
شود و غربی کند و وضع فلک البروج چنان بود که بنظر ظاهر از اول جوزا تا اول  
فوس در جانب غرب بود از نقطه شمال با نقطه جنوب و قطب ظاهر فلک البروج بر  
دایره اول شود باشد از جانب شرق و وضع فلک بر این شکل باشد و بعد از آن

چون حرکت کند



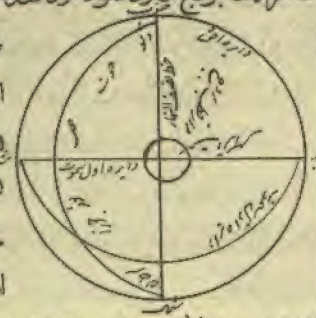
چون حرکت کند  
شمال از افق بلند  
ابد و اول فوس  
فر شود در جا  
از نور که با اول  
بر آمد که در معکوس یعنی از بروج یکیش در جانب جنوبی و در جانب شمالی هم پیش  
از بعد از آن که منصف اول حمل بود معکوس طلوع کند و بعد از آن که منصف اول حمل بود  
طلوع کند و هر جوی از اجرام امیر از مطلع اعدا  
دورتر و جنوبی نزدیکتر میشود از مطلع  
جروی که پیش از وی باشد و مغربی دورتر  
از اجرام اعدا و دورتر و شمالی نزدیکتر میشود از مغرب هر جوی که پیش از وی  
باشد و هم بر این ترتیب برای دور و غربی از سمت شرق از جانب جنوبی و سمت غرب  
از جانب شمالی افزاید تا چون نوین طلوع باول فوس رسد و نوین مغرب بنقطه  
جنوب رسد و اول فوس مناس نقطه جنوبی شود و طلوع نکند و چون نوین غرب باول  
جوزا رسد نوین مغرب بنقطه شمال رسد و اول جوزا مناس نقطه شمال  
شود و غربی کند و وضع فلک البروج چنان بود که بنظر ظاهر از اول جوزا تا اول  
فوس در جانب غرب بود از نقطه شمال با نقطه جنوب و قطب ظاهر فلک البروج بر  
دایره اول شود باشد از جانب شرق و وضع فلک بر این شکل باشد و بعد از آن

و در وقت طلوع که منصف اول حمل بود معکوس طلوع کند و مشرق غربی کند  
و بروج دیگر که منصف اول حمل بود برعکس معکوس طلوع کنند و معکوس  
غربی کند پس در وقتیکه اول ارتفاع اعدا باشد و در جانب جنوبی آن چهل  
ساعت بگذرد و اول میزان بر سطح اعدا باشد و اول حمل بر منصف اعدا باشد  
نصف ظاهر فلک البروج در جانب جنوبی ما بین منصف طلوع اعدا باشد و قطب  
البروج بر ارتفاع اسفل بود و آن چهل و شش ساعت بگذرد و در آن وقت که فلک  
بدین شکل باشد و چون حرکت کند از آن جهت که در وقت طلوع کند  
و اول حمل در وقت طلوع کند و بروج که منصف اول حمل بود  
مطلع هر جوی از اجرام امیر از مطلع اعدا  
دورتر و جنوبی نزدیکتر میشود از مطلع  
جروی که پیش از وی باشد و مغربی دورتر  
از اجرام اعدا و دورتر و شمالی نزدیکتر میشود از مغرب هر جوی که پیش از وی  
باشد و هم بر این ترتیب برای دور و غربی از سمت شرق از جانب جنوبی و سمت غرب  
از جانب شمالی افزاید تا چون نوین طلوع باول فوس رسد و نوین مغرب بنقطه  
جنوب رسد و اول فوس مناس نقطه جنوبی شود و طلوع نکند و چون نوین غرب باول  
جوزا رسد نوین مغرب بنقطه شمال رسد و اول جوزا مناس نقطه شمال  
شود و غربی کند و وضع فلک البروج چنان بود که بنظر ظاهر از اول جوزا تا اول  
فوس در جانب غرب بود از نقطه شمال با نقطه جنوب و قطب ظاهر فلک البروج بر  
دایره اول شود باشد از جانب شرق و وضع فلک بر این شکل باشد و بعد از آن

چون حرکت کند



بر این شکل باشد  
اولی بر فراز باشد  
برآمد که در این  
ونقط جنوب باشد  
فرشت که بر نندد  
ونقط شمال باشد تا چون طلوع باول شود رسد ماس نقطه جنوب شود بر  
نیاید و چون نوید غروب باول است رسد ماس نقطه شمال شود و فرشت شود و نصف  
ظاهر فلک البروج از اول دلو تا اول اسد در جانب شرقی بود از نقطه جنوب تا نقطه  
شمال و قطب ظاهر فلک البروج بر دایره  
اول هم باشد در جانب مغرب و انوش  
هست فلک البروج بر شکل بود و بعد از آن  
بجرت اولی اول اسد از نقطه شمال بر  
خبر در جانب شرقی بلند شود و با  
است سبک و طلوع کند از روی  
میشمال و مشرق باشد و اول دلو از افق فر شود در جانب مغرب و بعد دلو و  
مسنوی غرب کنند در روی که مشای جنوب و مغرب باشد تا چون نوید طلوع باول  
رسد از نقطه شرق طلوع کند و اول حمل از نقطه مغرب غربی کند و وضع اول که آن  
اذا آغاز کردیم بلا ابد با یکدیگر در خواص مواضع که عرض ربع دور و توان در  
دور مینماید و نقطه تواند بود و در این مواضع قطب معدل النهار بر سمت اس



بود و در این

بود و در این معدل النهار افق منطبق شود و در فلک است و هر نقطه که  
حرکت اولی بر مدار می باشد معدل النهار حرکت میکند طلوع کند و غروب بلکه بر ارتفاع  
میشال که در سمتی که در افق شمالی بر سمت اس بود نصف شمالی ظاهر شود و نصف  
جنوبی خفی و اگر قطب جنوبی بر سمت اس بود بر عکس طلوع و غروب نبود الا حرکت  
ثابت بر هر دو که حرکت خاصه خود از جهت شمال معدل جنوبی شود از جهت  
جنوبی جهت شمالی که طلوع کند با غروب چون معدل النهار بود بر افق بود و افق  
در یک نیمه باشد که در جهت شمالی بود در افقی که قطب شمالی بر سمت اس بود و فوف  
الارض باشد و در دیگر نیمه باشد الارض بود در افقی که قطب جنوبی بر سمت اس بود  
بعکس پس شبانه روز یکسال بود یک نیمه روز و یک نیمه شب بقدر آنکه در نصف  
و نصفی سریع تر باشد و در شب و روز و شب و روز باشد و آن تقریباً هفت شبانه روز بود  
و در این افق مشرق از مغرب متمیز نبود و در هر جهت باشد که کوکب طلوع کند و غروب  
کند و نصف النهار بود بلکه در هر جهت انبساط ارتفاع شبانه که بر سمت غایب ارتفاع افق  
بقدر میل کلی باشد با ششم در نیمه مطالع بروج مطالع فوسمی و از معدل النهار  
که با فوسمی از منطقه البروج طلوع کند و این فوسمی بروج زاد بروج السوا و طالع  
نبر کوکبه و مغارب فوسمی بود معدل که با فوسمی از بروج غربی کند و در حواس  
میشال و در این که یکی افق بود مختص شوند یعنی آنچه در میانه و در این میل بود معدل  
مطالع بود یعنی از بروج که در در این و در این میل افند و مطالع خط استوا  
مطالع فلک مشرق و مطالع که مستقیم نبود و در افق ما ماله مختص شوند و در  
افق و عظیم که باول فوسمی از بروج گذر و ماس غمر و از این که ظاهر شود و در خط

در مطالع  
در مطالع

در این شکل باشد  
اولی بر فراز باشد  
برآمد که در این  
ونقط جنوب باشد  
فرشت که بر نندد  
ونقط شمال باشد تا چون طلوع باول شود رسد ماس نقطه جنوب شود بر  
نیاید و چون نوید غروب باول است رسد ماس نقطه شمال شود و فرشت شود و نصف  
ظاهر فلک البروج از اول دلو تا اول اسد در جانب شرقی بود از نقطه جنوب تا نقطه  
شمال و قطب ظاهر فلک البروج بر دایره  
اول هم باشد در جانب مغرب و انوش  
هست فلک البروج بر شکل بود و بعد از آن  
بجرت اولی اول اسد از نقطه شمال بر  
خبر در جانب شرقی بلند شود و با  
است سبک و طلوع کند از روی  
میشمال و مشرق باشد و اول دلو از افق فر شود در جانب مغرب و بعد دلو و  
مسنوی غرب کنند در روی که مشای جنوب و مغرب باشد تا چون نوید طلوع باول  
رسد از نقطه شرق طلوع کند و اول حمل از نقطه مغرب غربی کند و وضع اول که آن  
اذا آغاز کردیم بلا ابد با یکدیگر در خواص مواضع که عرض ربع دور و توان در  
دور مینماید و نقطه تواند بود و در این مواضع قطب معدل النهار بر سمت اس

در این شکل باشد  
اولی بر فراز باشد  
برآمد که در این  
ونقط جنوب باشد  
فرشت که بر نندد  
ونقط شمال باشد تا چون طلوع باول شود رسد ماس نقطه جنوب شود بر  
نیاید و چون نوید غروب باول است رسد ماس نقطه شمال شود و فرشت شود و نصف  
ظاهر فلک البروج از اول دلو تا اول اسد در جانب شرقی بود از نقطه جنوب تا نقطه  
شمال و قطب ظاهر فلک البروج بر دایره  
اول هم باشد در جانب مغرب و انوش  
هست فلک البروج بر شکل بود و بعد از آن  
بجرت اولی اول اسد از نقطه شمال بر  
خبر در جانب شرقی بلند شود و با  
است سبک و طلوع کند از روی  
میشمال و مشرق باشد و اول دلو از افق فر شود در جانب مغرب و بعد دلو و  
مسنوی غرب کنند در روی که مشای جنوب و مغرب باشد تا چون نوید طلوع باول  
رسد از نقطه شرق طلوع کند و اول حمل از نقطه مغرب غربی کند و وضع اول که آن  
اذا آغاز کردیم بلا ابد با یکدیگر در خواص مواضع که عرض ربع دور و توان در  
دور مینماید و نقطه تواند بود و در این مواضع قطب معدل النهار بر سمت اس

در این شکل باشد  
اولی بر فراز باشد  
برآمد که در این  
ونقط جنوب باشد  
فرشت که بر نندد  
ونقط شمال باشد تا چون طلوع باول شود رسد ماس نقطه جنوب شود بر  
نیاید و چون نوید غروب باول است رسد ماس نقطه شمال شود و فرشت شود و نصف  
ظاهر فلک البروج از اول دلو تا اول اسد در جانب شرقی بود از نقطه جنوب تا نقطه  
شمال و قطب ظاهر فلک البروج بر دایره  
اول هم باشد در جانب مغرب و انوش  
هست فلک البروج بر شکل بود و بعد از آن  
بجرت اولی اول اسد از نقطه شمال بر  
خبر در جانب شرقی بلند شود و با  
است سبک و طلوع کند از روی  
میشمال و مشرق باشد و اول دلو از افق فر شود در جانب مغرب و بعد دلو و  
مسنوی غرب کنند در روی که مشای جنوب و مغرب باشد تا چون نوید طلوع باول  
رسد از نقطه شرق طلوع کند و اول حمل از نقطه مغرب غربی کند و وضع اول که آن  
اذا آغاز کردیم بلا ابد با یکدیگر در خواص مواضع که عرض ربع دور و توان در  
دور مینماید و نقطه تواند بود و در این مواضع قطب معدل النهار بر سمت اس



استوار هر ربعی که متحد بود بدو نقطه از خط افق و نقطه اعتدال و دو نقطه اعتدال  
 باربع طلوع کند و بادیکه فوسه املش از فلک البروج فوسه املش از اعتدال  
 طلوع نکند بلکه هر فوسه که از ربع باشد یا پیش از نصف که یکطرفش اعتدال  
 باشد مطالعش که از او باشد و اگر یکطرفش اعتدال الاقل باشد باشد مطالعش  
 بیشتر از او باشد و هر فوسه که پیش از ربع باشد و کمتر از نصف باشد از ربع بود  
 بعکس آن باشد یعنی مطالع آن یکطرفش اعتدال الاقل باشد بود بیشتر شش مطالع  
 آن یکطرفش اعتدال الاقل باشد بود و منطقه البروج یکطرف ربع منقسم بود  
 که نقطه اوجها که از او باشد این ربع باشد ربعی که اعتدال الاقل باشد بود  
 او باشد زیاده باشد از مطالع خودش ربع درجه ربعی که اعتدال الاقل باشد بود  
 منقسم است باشد که از او مطالع خود هم ربع درجه پس تفاوت بین طلوع ربع  
 درجه تواند بود و مطالع هر چه فوسه است از اعتدال و نقطه اعتدال املش بود  
 مانند درجه اول و دوم و درجه اول و دوم درجه خود و درجه خود منقسم  
 املش بود و مطالع برابر معارف ربع بود و این هر که کثیر در خط استوای بود  
 افتاد افاق مانند نصف طلوع کند اگر متحد با اعتدال باشد و ربع طلوع  
 نکند بلکه ربعی که یکطرفش اعتدال بود که چون کوکب آن و بوالی کند و بیجا نباشد  
 ظاهر شود یا کمتر از ربع معتدل طلوع کند بعد از اعتدال اما رکلی یعنی بعد از اعتدال  
 مدار منقسم ربعی که یکطرفش اعتدال بود یا پیش از ربع طلوع کند که بعد از  
 اعتدال اما کم از ربع مطالع نصفه که بر منقسم اعتدال اول بود کمتر از مطالع  
 نصف ربعی که با ربع اعتدال اعتدال و از آنجا که در نصف معتدل باشد

و هر ربعی که متحد بود بدو نقطه از خط افق و نقطه اعتدال و دو نقطه اعتدال  
 باربع طلوع کند و بادیکه فوسه املش از فلک البروج فوسه املش از اعتدال  
 طلوع نکند بلکه هر فوسه که از ربع باشد یا پیش از نصف که یکطرفش اعتدال  
 باشد مطالعش که از او باشد و اگر یکطرفش اعتدال الاقل باشد باشد مطالعش  
 بیشتر از او باشد و هر فوسه که پیش از ربع باشد و کمتر از نصف باشد از ربع بود  
 بعکس آن باشد یعنی مطالع آن یکطرفش اعتدال الاقل باشد بود بیشتر شش مطالع  
 آن یکطرفش اعتدال الاقل باشد بود و منطقه البروج یکطرف ربع منقسم بود  
 که نقطه اوجها که از او باشد این ربع باشد ربعی که اعتدال الاقل باشد بود  
 او باشد زیاده باشد از مطالع خودش ربع درجه ربعی که اعتدال الاقل باشد بود  
 منقسم است باشد که از او مطالع خود هم ربع درجه پس تفاوت بین طلوع ربع  
 درجه تواند بود و مطالع هر چه فوسه است از اعتدال و نقطه اعتدال املش بود  
 مانند درجه اول و دوم و درجه اول و دوم درجه خود و درجه خود منقسم  
 املش بود و مطالع برابر معارف ربع بود و این هر که کثیر در خط استوای بود  
 افتاد افاق مانند نصف طلوع کند اگر متحد با اعتدال باشد و ربع طلوع  
 نکند بلکه ربعی که یکطرفش اعتدال بود که چون کوکب آن و بوالی کند و بیجا نباشد  
 ظاهر شود یا کمتر از ربع معتدل طلوع کند بعد از اعتدال اما رکلی یعنی بعد از اعتدال  
 مدار منقسم ربعی که یکطرفش اعتدال بود یا پیش از ربع طلوع کند که بعد از  
 اعتدال اما کم از ربع مطالع نصفه که بر منقسم اعتدال اول بود کمتر از مطالع  
 نصف ربعی که با ربع اعتدال اعتدال و از آنجا که در نصف معتدل باشد

معلوم شد

معلوم شد اما حکم در نصف متحد با اعتدال این یکی بود که در ربع نیمه بود و یک ربع  
 برخلاف آن لا یعنی مطالع ربع برابر بود با مطالع ربع خود و مطالع ربع خود  
 شود برابر بود با مطالع ربع خود و بود و این فوسه هر فوسه که بعد از نشان  
 از دو نقطه اعتدال املش بود و مطالع نشان برابر بود و مطالع هر ربع با مقدار  
 برابر بود که با مقدار نظیرش برابر بود و مطالع هر ربع در افاق شمالی برابر بود  
 با مقدار آن ربع رافق جنوبی که عرضش برابر باقی شمالی بود و مطالع هر ربع از فلک البروج  
 فوسه بود از معتدل مثلا اول حمل و نقطه اعتدال که بان خود از فلک البروج طلوع  
 کند و بوالی و اینک مطالع از اعتدال ربعی که بود و بعضی مطالع استوای باشد  
 از اول و بعد که در برابر نکند که در عمل ظاهر شود یا در بعضی در برابر کوکب  
 درجه طلوع و درجه عرض درجه مرکب که در ربع باشد از فلک البروج که با کوکب  
 بنصف املش کند و چو کوکب احد المنقلب باشد با عدل العرض بود درجه کوکب  
 یعنی با درجه باشد و اگر هر یک نقطه دیگر باشد از فلک البروج و فوسه یا بین نشان  
 اختلاف هر کوکب پس اگر درجه کوکب در نصف بود که از منقلب ظاهر باشد یا منقلب  
 خفی پیش از کوکب بنصف املش باشد اگر عرض کوکب در جانب قطب ظاهر بود بعد  
 از کوکب بنصف املش باشد اگر عرض در جانب قطب خفی بود و اگر درجه کوکب در نصف  
 بود بعکس این باشد یعنی بعد از کوکب بنصف املش باشد اگر عرض کوکب در جانب قطب  
 بود پیش از کوکب بنصف املش باشد اگر عرض درجه کوکب بود درجه طلوع درجه کوکب  
 از فلک البروج که با کوکب هم طلوع کنند و در عرض درجه کوکب که با کوکب هم  
 عرض یکند و حکم درجه طلوع و عرض در خط استوای هر یک که در ربع باشد یا افاق

و هر ربعی که متحد بود بدو نقطه از خط افق و نقطه اعتدال و دو نقطه اعتدال  
 باربع طلوع کند و بادیکه فوسه املش از فلک البروج فوسه املش از اعتدال  
 طلوع نکند بلکه هر فوسه که از ربع باشد یا پیش از نصف که یکطرفش اعتدال  
 باشد مطالعش که از او باشد و اگر یکطرفش اعتدال الاقل باشد باشد مطالعش  
 بیشتر از او باشد و هر فوسه که پیش از ربع باشد و کمتر از نصف باشد از ربع بود  
 بعکس آن باشد یعنی مطالع آن یکطرفش اعتدال الاقل باشد بود بیشتر شش مطالع  
 آن یکطرفش اعتدال الاقل باشد بود و منطقه البروج یکطرف ربع منقسم بود  
 که نقطه اوجها که از او باشد این ربع باشد ربعی که اعتدال الاقل باشد بود  
 او باشد زیاده باشد از مطالع خودش ربع درجه ربعی که اعتدال الاقل باشد بود  
 منقسم است باشد که از او مطالع خود هم ربع درجه پس تفاوت بین طلوع ربع  
 درجه تواند بود و مطالع هر چه فوسه است از اعتدال و نقطه اعتدال املش بود  
 مانند درجه اول و دوم و درجه اول و دوم درجه خود و درجه خود منقسم  
 املش بود و مطالع برابر معارف ربع بود و این هر که کثیر در خط استوای بود  
 افتاد افاق مانند نصف طلوع کند اگر متحد با اعتدال باشد و ربع طلوع  
 نکند بلکه ربعی که یکطرفش اعتدال بود که چون کوکب آن و بوالی کند و بیجا نباشد  
 ظاهر شود یا کمتر از ربع معتدل طلوع کند بعد از اعتدال اما رکلی یعنی بعد از اعتدال  
 مدار منقسم ربعی که یکطرفش اعتدال بود یا پیش از ربع طلوع کند که بعد از  
 اعتدال اما کم از ربع مطالع نصفه که بر منقسم اعتدال اول بود کمتر از مطالع  
 نصف ربعی که با ربع اعتدال اعتدال و از آنجا که در نصف معتدل باشد

معلوم شد



افتاد غیر است و ادافنی که عرض نباده از میل کنی باشد کوکب پیش از درجش طلوع  
 کند و بعد از درجش غروب کند اگر عرض کوکب در جانب ظاهر باشد و بعکس اگر  
 عرض کوکب در جانب قطب خفی باشد یعنی بعد از درجه طلوع و پیش از درجه غروب کند  
 و ادافنی که عرض مساوی قطب باشد حکم طلوع غروب بدینست است عیسوی آنکه کوکب  
 اگر در اعتدال باشد که چنان او کند در جانب قطب خفی شود یا درجش با هم طلوع  
 کنند اگر در اعتدال دیگر باشد یا درجش با هم غروب کند و در باقی اقالیم منطقه  
 البروج بدو نقطه که بعد هر یک از اعتدال که چون کوکب از او کند در جانب قطب خفی  
 شود چنان بعد نقطه بود که سمت الرأس کند از نقطه ظاهر بدو نقطه مختلف  
 شود یکی صغر و یکی نصف اعتدال مد کوکب و دیگری عظمی و یکی نصف اعتدال  
 دیگری بوی که اگر درج کوکب احد النقطین باشد کوکب از درجش با هم طلوع کند اگر  
 یکی از درجها قطع صغر باشد بعد از درجش طلوع کند اگر عرض کوکب در جانب قطب  
 ظاهر باشد و پیش از درجه طلوع کند اگر عرض در جانب قطب خفی باشد و اگر درجه  
 یکی از جهات قطعه عظمی باشد حکم بعکس این بود یعنی کوکب پیش از درجش طلوع کند  
 اگر عرض در جانب قطب ظاهر باشد و بعد از درجش طلوع کند اگر عرض در جانب قطب  
 باشد و نیز منطقه البروج را بدو نقطه دیگر که نظری و نقطه مذکور باشد بدو  
 مختلف منقسم شود و نقطه صغر نظری و نقطه صغر مذکور و نقطه عظمی نظری و نقطه  
 عظمی مذکور بوی که اگر درج کوکب یکی از این دو نقطه باشد کوکب از درجه غروب کند  
 و اگر یکی از درجها قطع صغر باشد کوکب پیش از درجش غروب کند اگر عرض در جانب  
 قطب ظاهر باشد و بعد از درجش غروب کند اگر عرض در جانب قطب خفی باشد و اگر

1892

درجه کوکب یکی از دو نقطه عظمی باشد حکم این بعکس بود یعنی از کوکب بعد از درجه  
غروب کند اگر عرض کوکب در جانب قطب ظاهر باشد و بیش از درجایش عرض کوکب را که  
عرض در جانب قطب شمالی باشد بیاید داشت که هر کوکب در درجه طلوع آورد نصف  
بود که ششاشم نظر بر او رسان کوکب و از طلوع کند و اگر در نصف دیگر بود آن  
کوکب نیز طلوع کند و در جغریه که اگر در نصف اول باشد شیخ و گوید اگر در  
دیگر باشد بر وزن غروب کند **باب هشتم** در بیان صبح و شفق صبح و شفق است  
که در جانب مشرق پیش از طلوع آفتاب پیدا شود و شفق در جانب است که در جانب مغرب  
بعد از غروب آفتاب باقی ماند و صبح و شفق به شکل مشابه اند و بعضی مقابل آید  
اول ظهور صبح در جانب صبح و در طلوع و از اوج کاذب خوانند و بعد از  
آن در شب ابراقه شود و از اوج صاف کوکب بعد از آن بشود و در اوج کاذب که کذا  
طلوع کند و شفق بعکس باشد بعد از غروب آفتاب و اقی عربی ظاهر شود  
بعد از آن بیاض عربی بعد از آن سیاه یا در یک طلوع یا آنکه که شکل متغیر شود و در  
اخطا معلوم شده است که هم در این صبح و اقی شفق اخطا آفتاب و درجه  
باشد پس در اقی که عرض چهل و هشت درجه باشد و آفتاب در مقابل باشد  
اخر شفق با اوج متصل شود و غایت اخطا آفتاب را بر عرض در این فضا هجده  
درجه بنماید و در اقی که عرض سی و هده از اقی مذکور باشد شفق بر نهان طلوع کند  
صبح پیدا شود **باب نهم** در بیان رخ سال و ما و اجزای آن در شبان روز و ساعت  
چون از هم ایام شمسی ظاهر تر آفتاب ماه است که در شمسایر و در آفتاب بخار اند  
و ما یکد و آفتاب یعنی از هم که مفارقت از نقطه جو اول حمل مثلا ناله و معاود

[illegible]

بيان فضله















هو الله تعالى كما في الفصل

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ  
رَبِّ الْعَالَمِينَ وَأَقْرَأُوا الشُّعْرَ عَلَى خَيْرِ خَلِيفَةِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ آمِينَ

مختصر است که خواجہ نصر الدین طوسی تصنیف کرد و در معر فیه و غیر  
 شت سی فصل فصل اول در عیال اجل و ان برای نرید است آب  
 مده و در و اح ۱۸۷ ای التال بمع من جس مع و ع یاف ص  
 ش است است یح و در یاض ۱۸۷ غ تا و این جمله است و غت  
 تا و ن عشر است و بیکی الف و دیگر کما هم از این و م کما ش

ب	ج	د	هـ	و	ز	ح	ط	ی
۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
ل	م	ن	ص	ع	ف	ص	ق	ر
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹
ش	ث	ج	د	ص	ظ	ع	غ	ج
۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸
خ	ع	ز	ح	ط	ع	غ	ع	ع
۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷
ع	ع	ع	ع	ع	ع	ع	ع	ع

[illegible][illegible]

و هر جا که عدد نیاشد صفر فند بدینگونه فصل و قبر را با هم جمع این دو  
صفر نشانها اندازد و نویسد چنین بیا یکنه یک و شش ستر شنبه چنانچه باشد  
ه پیکشنبه و جمعه و شنبه و بعضی نشان شب اصغر کند بدینگونه و فصل  
در تاریخ عربی و آن نشان اهل اسلام معر و فت نام ماهها ایشان اینست حرم آه  
و از اینجا که عرب بر این سه تری و زمان اجتماع اینک اطلاع نود است مثنای شود  
از روی هلال گرفته اند و اول قمار بدینکه ماه نو شناسند و روزهای هر ماهی  
سی و نه یا بیست و نه روز باشد و از این پیش و گذشته و نشان روزها ما فرم عدد روز  
ناشد و در اینجه کس و در اول ماه آخر خوانند و نه ماه منصفه و روز

شهو	بنا	شهو	بنا	شهو	بنا	شهو	بنا
حجوزا	صفر	نفا	ربيع الاو	نفا	ربيع الاو	نفا	ربيع الاو
جمادى الاو	خ	جمادى الثاني	مصر	رجب	دز	شعبان	ذو
رمضان	رسو	شوال	رصه	ذي قعدة	شاة	ذو الحجة	مشهد

سویا اسلخ کو بند و چون ما با خر رسد در نفوسم روحا شد و رسد است یعنی صحرا و  
برابر انروز که اول ما باشد نام انرا که نوشو بنویسند اهل است اما اول از سارا  
که حرم است روز کی ند و مادوم را بدست روز کی ند و همچنین با خر سوار سالی  
سببند بجاه و پنج او و خمس سدن شبار و یک باشد و در هر سال ایل از بار  
در خون بخر بگر و زن یاد کنند نامی و زن شود و روز را که بخر خوانند و این نامی  
این نامی از بخر و خصوص رسول بگرند که از مکه معظمه بیا شد شریف و دند و اول

[illegible][illegible]

۱۰  
 ۱۱  
 ۱۲  
 ۱۳  
 ۱۴  
 ۱۵  
 ۱۶  
 ۱۷  
 ۱۸  
 ۱۹  
 ۲۰  
 ۲۱  
 ۲۲  
 ۲۳  
 ۲۴  
 ۲۵  
 ۲۶  
 ۲۷  
 ۲۸  
 ۲۹  
 ۳۰  
 ۳۱  
 ۳۲  
 ۳۳  
 ۳۴  
 ۳۵  
 ۳۶  
 ۳۷  
 ۳۸  
 ۳۹  
 ۴۰  
 ۴۱  
 ۴۲  
 ۴۳  
 ۴۴  
 ۴۵  
 ۴۶  
 ۴۷  
 ۴۸  
 ۴۹  
 ۵۰  
 ۵۱  
 ۵۲  
 ۵۳  
 ۵۴  
 ۵۵  
 ۵۶  
 ۵۷  
 ۵۸  
 ۵۹  
 ۶۰  
 ۶۱  
 ۶۲  
 ۶۳  
 ۶۴  
 ۶۵  
 ۶۶  
 ۶۷  
 ۶۸  
 ۶۹  
 ۷۰  
 ۷۱  
 ۷۲  
 ۷۳  
 ۷۴  
 ۷۵  
 ۷۶  
 ۷۷  
 ۷۸  
 ۷۹  
 ۸۰  
 ۸۱  
 ۸۲  
 ۸۳  
 ۸۴  
 ۸۵  
 ۸۶  
 ۸۷  
 ۸۸  
 ۸۹  
 ۹۰  
 ۹۱  
 ۹۲  
 ۹۳  
 ۹۴  
 ۹۵  
 ۹۶  
 ۹۷  
 ۹۸  
 ۹۹  
 ۱۰۰

۱  
 ۲  
 ۳  
 ۴  
 ۵  
 ۶  
 ۷  
 ۸  
 ۹  
 ۱۰  
 ۱۱  
 ۱۲  
 ۱۳  
 ۱۴  
 ۱۵  
 ۱۶  
 ۱۷  
 ۱۸  
 ۱۹  
 ۲۰  
 ۲۱  
 ۲۲  
 ۲۳  
 ۲۴  
 ۲۵  
 ۲۶  
 ۲۷  
 ۲۸  
 ۲۹  
 ۳۰  
 ۳۱  
 ۳۲  
 ۳۳  
 ۳۴  
 ۳۵  
 ۳۶  
 ۳۷  
 ۳۸  
 ۳۹  
 ۴۰  
 ۴۱  
 ۴۲  
 ۴۳  
 ۴۴  
 ۴۵  
 ۴۶  
 ۴۷  
 ۴۸  
 ۴۹  
 ۵۰  
 ۵۱  
 ۵۲  
 ۵۳  
 ۵۴  
 ۵۵  
 ۵۶  
 ۵۷  
 ۵۸  
 ۵۹  
 ۶۰  
 ۶۱  
 ۶۲  
 ۶۳  
 ۶۴  
 ۶۵  
 ۶۶  
 ۶۷  
 ۶۸  
 ۶۹  
 ۷۰  
 ۷۱  
 ۷۲  
 ۷۳  
 ۷۴  
 ۷۵  
 ۷۶  
 ۷۷  
 ۷۸  
 ۷۹  
 ۸۰  
 ۸۱  
 ۸۲  
 ۸۳  
 ۸۴  
 ۸۵  
 ۸۶  
 ۸۷  
 ۸۸  
 ۸۹  
 ۹۰  
 ۹۱  
 ۹۲  
 ۹۳  
 ۹۴  
 ۹۵  
 ۹۶  
 ۹۷  
 ۹۸  
 ۹۹  
 ۱۰۰



Handwritten notes at the top of page 85, including the title 'فصل در بیان...' and various introductory remarks.

Main table on page 85 containing astronomical data, organized by month (شهر) and day (روز), with columns for celestial positions and other parameters.

Handwritten marginal notes on the right side of page 85, providing additional commentary or calculations.

Handwritten notes at the top of page 86, including the title 'فصل در بیان...' and various introductory remarks.

Main table on page 86 containing astronomical data, organized by month (شهر) and day (روز), with columns for celestial positions and other parameters.

Handwritten marginal notes at the bottom of page 86, providing additional commentary or calculations.



















در موضع باشد که طالع منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر محل و

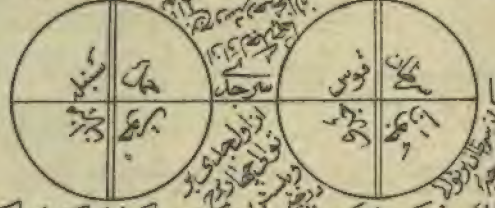


بیک از این نظرها گویند متصل است و انضمام شود و یکدیگر کویند متصل است  
و نظرها کوکب شکایت جو مارا خاشیه نفوس نوینند از جانب سلسله است بر هر دو  
باهر شکی که آن نظر در افک و از انضمام کلی خوانند نام ماه هر چهارچنانچه و  
روزها بیک در آن تاریخ مشهور و بخوبی ساکن از برجی برجی و جمع کردن  
استقامت و از خضض و خراف و شتر و هبوط و در اینجا نویسنده اند انما نظر آن دو  
بود بیک اندک میاد و کوکب باشد که در دو موضع باشد که آن دو موضع به طول  
انشار و از دو موضع ساعت روز منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر  
ساعت از نقطه سرجه منشا باشد مثلاً بیک در یک ربع و دیگر ربع در دو  
درجه باشد باشد هر یک از سر خط یک ربع و در دو ربع و از سر خط یک ربع  
بیشتر بود این انما نظر مآجومی خوانند و آنکه میاد و کوکب باشد که هر دو

در موضع باشد که طالع منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر محل و  
بیک از این نظرها گویند متصل است و انضمام شود و یکدیگر کویند متصل است  
و نظرها کوکب شکایت جو مارا خاشیه نفوس نوینند از جانب سلسله است بر هر دو  
باهر شکی که آن نظر در افک و از انضمام کلی خوانند نام ماه هر چهارچنانچه و  
روزها بیک در آن تاریخ مشهور و بخوبی ساکن از برجی برجی و جمع کردن  
استقامت و از خضض و خراف و شتر و هبوط و در اینجا نویسنده اند انما نظر آن دو  
بود بیک اندک میاد و کوکب باشد که در دو موضع باشد که آن دو موضع به طول  
انشار و از دو موضع ساعت روز منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر  
ساعت از نقطه سرجه منشا باشد مثلاً بیک در یک ربع و دیگر ربع در دو  
درجه باشد باشد هر یک از سر خط یک ربع و در دو ربع و از سر خط یک ربع  
بیشتر بود این انما نظر مآجومی خوانند و آنکه میاد و کوکب باشد که هر دو

در موضع

در موضع باشد که طالع منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر محل و  
بیک از این نظرها گویند متصل است و انضمام شود و یکدیگر کویند متصل است  
و نظرها کوکب شکایت جو مارا خاشیه نفوس نوینند از جانب سلسله است بر هر دو  
باهر شکی که آن نظر در افک و از انضمام کلی خوانند نام ماه هر چهارچنانچه و  
روزها بیک در آن تاریخ مشهور و بخوبی ساکن از برجی برجی و جمع کردن  
استقامت و از خضض و خراف و شتر و هبوط و در اینجا نویسنده اند انما نظر آن دو  
بود بیک اندک میاد و کوکب باشد که در دو موضع باشد که آن دو موضع به طول  
انشار و از دو موضع ساعت روز منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر  
ساعت از نقطه سرجه منشا باشد مثلاً بیک در یک ربع و دیگر ربع در دو  
درجه باشد باشد هر یک از سر خط یک ربع و در دو ربع و از سر خط یک ربع  
بیشتر بود این انما نظر مآجومی خوانند و آنکه میاد و کوکب باشد که هر دو



بدان دارد و بدینگونه نویسنده مقارن تر شد پس در تربع و تثلیث و مقابل  
استقامت و از خضض و خراف و شتر و هبوط و در اینجا نویسنده اند انما نظر آن دو  
بود بیک اندک میاد و کوکب باشد که در دو موضع باشد که آن دو موضع به طول  
انشار و از دو موضع ساعت روز منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر  
ساعت از نقطه سرجه منشا باشد مثلاً بیک در یک ربع و دیگر ربع در دو  
درجه باشد باشد هر یک از سر خط یک ربع و در دو ربع و از سر خط یک ربع  
بیشتر بود این انما نظر مآجومی خوانند و آنکه میاد و کوکب باشد که هر دو

در موضع باشد که طالع منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر محل و  
بیک از این نظرها گویند متصل است و انضمام شود و یکدیگر کویند متصل است  
و نظرها کوکب شکایت جو مارا خاشیه نفوس نوینند از جانب سلسله است بر هر دو  
باهر شکی که آن نظر در افک و از انضمام کلی خوانند نام ماه هر چهارچنانچه و  
روزها بیک در آن تاریخ مشهور و بخوبی ساکن از برجی برجی و جمع کردن  
استقامت و از خضض و خراف و شتر و هبوط و در اینجا نویسنده اند انما نظر آن دو  
بود بیک اندک میاد و کوکب باشد که در دو موضع باشد که آن دو موضع به طول  
انشار و از دو موضع ساعت روز منشا باشد از دو موضع تواند دو جانب هر  
ساعت از نقطه سرجه منشا باشد مثلاً بیک در یک ربع و دیگر ربع در دو  
درجه باشد باشد هر یک از سر خط یک ربع و در دو ربع و از سر خط یک ربع  
بیشتر بود این انما نظر مآجومی خوانند و آنکه میاد و کوکب باشد که هر دو











[illegible]

<p>اَوْرَاقُ مَا هَا خَسُوْ وَ كُوْنُ كَرْدَانِكَ اَلْغَافُ اَمْدُ بِلَا وَرَقْدُ وَغَيْبُ اَوْرَاقَاتِ          رُحُوْلٍ وَ مَقَادِيْرُ وَ كَيْفِيَّةُ اَنْ يَكُنْتُ طَالِمَهَا هَلْ يَكُنْتُ شَيْكُنْتُ وَ صُوْرُ اَجْمَلِيْنِ</p>	<p>اَوْرَاقُ مَا هَا خَسُوْ وَ كُوْنُ كَرْدَانِكَ اَلْغَافُ اَمْدُ بِلَا وَرَقْدُ وَغَيْبُ اَوْرَاقَاتِ          رُحُوْلٍ وَ مَقَادِيْرُ وَ كَيْفِيَّةُ اَنْ يَكُنْتُ طَالِمَهَا هَلْ يَكُنْتُ شَيْكُنْتُ وَ صُوْرُ اَجْمَلِيْنِ</p>	<p>اَوْرَاقُ مَا هَا خَسُوْ وَ كُوْنُ كَرْدَانِكَ اَلْغَافُ اَمْدُ بِلَا وَرَقْدُ وَغَيْبُ اَوْرَاقَاتِ          رُحُوْلٍ وَ مَقَادِيْرُ وَ كَيْفِيَّةُ اَنْ يَكُنْتُ طَالِمَهَا هَلْ يَكُنْتُ شَيْكُنْتُ وَ صُوْرُ اَجْمَلِيْنِ</p>
<p>اَوْرَاقُ مَا هَا خَسُوْ وَ كُوْنُ كَرْدَانِكَ اَلْغَافُ اَمْدُ بِلَا وَرَقْدُ وَغَيْبُ اَوْرَاقَاتِ          رُحُوْلٍ وَ مَقَادِيْرُ وَ كَيْفِيَّةُ اَنْ يَكُنْتُ طَالِمَهَا هَلْ يَكُنْتُ شَيْكُنْتُ وَ صُوْرُ اَجْمَلِيْنِ</p>	<p>اَوْرَاقُ مَا هَا خَسُوْ وَ كُوْنُ كَرْدَانِكَ اَلْغَافُ اَمْدُ بِلَا وَرَقْدُ وَغَيْبُ اَوْرَاقَاتِ          رُحُوْلٍ وَ مَقَادِيْرُ وَ كَيْفِيَّةُ اَنْ يَكُنْتُ طَالِمَهَا هَلْ يَكُنْتُ شَيْكُنْتُ وَ صُوْرُ اَجْمَلِيْنِ</p>	<p>اَوْرَاقُ مَا هَا خَسُوْ وَ كُوْنُ كَرْدَانِكَ اَلْغَافُ اَمْدُ بِلَا وَرَقْدُ وَغَيْبُ اَوْرَاقَاتِ          رُحُوْلٍ وَ مَقَادِيْرُ وَ كَيْفِيَّةُ اَنْ يَكُنْتُ طَالِمَهَا هَلْ يَكُنْتُ شَيْكُنْتُ وَ صُوْرُ اَجْمَلِيْنِ</p>

[illegible][illegible]

في الاشارة في اشرف الكواكب بطريق الحسن  
فلو كانا جبهه خطكه سطيح هياكل  
شرف شرف در شرف شرف در شرف شرف در  
شرف شرف در شرف شرف در شرف شرف در  
شرف شرف در شرف شرف در شرف شرف در

شمال

ط

ح

ر

و

ب

د

جنوب

ط

ح

ر

و

ب

د

بنور و در اجزای برج محل است شهر ماه سیم در کعبه از برج نور و شرف محل به یکدیگر  
از برج میزان شروع شهری بیاورد در اجزای برج شرف از شرف به یکدیگر و در کعبه  
برج حکم شهر و در به یکدیگر و در کعبه از برج حور و شرف بخار و بر بیاورد در کعبه از شرف  
به سیم و در کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم و در کعبه  
در کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم و در کعبه  
و چون از آنجا بگذرد در کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم و در کعبه  
و حال بطور مختصر خواهد شد و گفتند که کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم  
افسانه از اول در کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم و در کعبه از شرف به سیم

[illegible][illegible]



Handwritten marginal notes in Persian script, likely commentary on the main text.

فصل نهم در مصلحت و زیان حمل است و فوس مثله اینست اند و در باب مثله  
بروز افتاب مثله و زحل اند و شبیه بر افتاب مقدم دارند و در شبیه حد  
مثله خاکی اند و در باب مثله بروز در هر و فریج باشد و شبیه بروز هر مقدم  
دانند و جود او و در مصلحت اند و در باب مثله بروز در مصلحت و در مصلحت اند  
و شبیه عطار و در مصلحت مقدم اند و در مصلحت و غیر و شبیه اند و در باب مثله  
بروز در هر و فریج و در مصلحت و در مصلحت مقدم اند و در باب مثله اند

Table with 2 columns and 4 rows of astrological symbols and text.

Table with 4 columns and 8 rows of astrological symbols and text.

بهر و در هر که اگر بر می نوشد شد حد و کوکب شد و در حد و نوشد شد جمع  
کوکب شد و چون کوکب در حد بود و نوشد دارد و بهر که بر سر نوشد و العلم غلظت الله

Extensive handwritten marginal notes in Persian script on the right side of the page.

Handwritten notes at the bottom of the right page.

Handwritten marginal notes in Persian script, likely commentary on the main text.

فصل نهم در مصلحت و زیان حمل است و فوس مثله اینست اند و در باب مثله  
کوکب اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
بکو که کوکب و شبیه فلک بر مصلحت است و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
بود و اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
دارد و اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
سپهر اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
همه فلکها بود و بعد از آن بهر و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
بر مصلحت است و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
حمل و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
بصاحب مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند  
اخص صاحب مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند و در مصلحت اند

Table with 4 columns and 8 rows of astrological symbols and text.

Extensive handwritten marginal notes in Persian script on the left side of the page.







Handwritten notes at the top of the right page, including 'فصل در بیان...' and 'در بیان...'.

Table with 10 columns and 10 rows of Persian characters and numbers, likely a magic square or a cipher table.



Extensive handwritten notes on the right side of the right page, continuing the text from the top.

Handwritten notes at the top of the left page, including 'فصل در بیان...' and 'در بیان...'.

Main body of handwritten text on the left page, starting with 'و هندیان...' and 'در وجه...'.

Table with 10 columns and 10 rows of Persian characters and numbers, similar to the one on the right page.

Extensive handwritten notes on the left side of the left page, continuing the text from the top.



















Handwritten marginal notes in Persian script at the top of the right page.

از بروج منقلب شود و کوی دزدان بروج ثابت باشد یعنی که هرگاه از بروج و جسد  
اصلاح صلاح و نیکو باشد و اگر ناظر بروج بود از بروج منقلب بظهور و شکی سفر را  
و دخول نبرد باشد و از بروج ثابت خول بلد و ایند اعمال و اشغال سلطانی و کیش  
علمها و از بروج و جسد دیگر کارها برانند از بروج انشی ساختن پیرایه و کلاه  
زد و سیم و اما اگر ناظر عدل بود در او چهره نبوی الا انما بنظر سحر و از کارها  
نقاشا بد و کهنی کردن و پوشیدن کردن کارها سحر و استغفار بر ضدان باشد اگر  
ناظر بعباد و عطار مستو باشد بعلیه و کتابت و بحث و مجادله را شاید اگر عطا  
منحوس بود در خبری نباشد خاصه نظر عدل و عد و بر جمل انصاف و بروج  
هر کو که بر باشد که منسوب بدان کو که نماند که میاید و محسوس و محسوس  
محسوس و محسوس از محسوس و محسوس که کار دان باشد انصاف انصاف که بدان  
اصحاب میافند از محسوس و محسوس که کار دان باشد انصاف انصاف که بدان

Table with 2 columns: Left column contains terms like 'الانظار', 'الانظار', 'الانظار'. Right column contains terms like 'الانظار', 'الانظار', 'الانظار'.

Handwritten marginal notes in Persian script on the right side of the right page.

Handwritten marginal notes in Persian script at the top of the left page.

فصل فی در معرفت مول که بد اخلاص افتد در اخلاص و جوری صلاح حال  
من و صاحب وضع او و کو که کار بد که ایند خواهد که منسوب با و بوطالع و دفع  
صاحب و خانه که کار بد که ایند منسوب با و صاحب و در اخلاص که کارها نکا باشد  
و صلاح خانه ان باشد که از محسوس خالی باشند و سعو بان ناظر باشند صلاح  
حال ان کو که بود که ایند از افونی ذاتی و ان چنان بود که در خانه باشد یا مثله  
یا حدی و بروج باشند یا در اربع که در بروج ارد یا در شمالی صاعد باشند یا انکه  
مستقیم است باشند یا در ربع یا افونی غیره باشد یا ایند که در بروج یا در ربع  
یا در اربع یا در شمالی الوند یا ناظر بطالع یا در ربع و خون و موافق طبع باشد و یا مستو  
باشد و ایند که در ربع یا مستو باشد یا ناظر یا در ربع یا در اربع یا در شمالی یا در ربع  
مانند بال و هبوط و حقیقت بروج و لغز و ان بود در بروج و در خانه یا در اربع یا در ربع  
و اما از محسوس امثال ان و سعو فوی و در ربع یا در اربع یا در شمالی یا در ربع یا در اربع  
فوی یا در ربع یا در اربع یا در شمالی یا در ربع یا در اربع یا در شمالی یا در ربع یا در اربع  
بروج ثابت و جسد از بروج و جسد باید اخلاص کند انصاف که کو که صاحب  
کار بود مثلا انما نبوی که پوشیدن از بروج غیر ثابت منصل بود که کو که کسب است  
و سفر یا بروج غیر ثابت خالی اگر در محسوس نبوی یا اگر در سفر نبوی یا منصل بعدی  
و منصف از سجد و هم خانه سفر است هفتم که خانه مقصد و مقرا باشد هر و سعو و هم  
در ربع که بصورت مردم است ان بروج ها فوی نبوی و جواد سنبل نبوی اول از موس و بروج  
بعضا با تملیج محسوس و یک مایه رفتی از ربع در خانه بروج و منصف نبوی و مقصد و بروج  
ناهو انصاف حال و در مقصد بر دس منصف باید که در ربع نبوی و جافان را باید

Handwritten marginal notes in Persian script on the left side of the left page.





کتابخانه خصوصی  
غلامحسین - سهرورد



